

ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประภัสสร เทพชาติ*

รองศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลของการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มี 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน และยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ โดยผ่าน 2 ช่องทาง ช่องทางแรก คือ ความสัมพันธ์ทวิภาคี ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางทหารทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทย และ ออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า ยุทธศาสตร์ hub and spokes คือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง และความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ และอีกทางช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี โดยสหรัฐฯ พยายามครอบงำ APEC อย่างไรก็ดีตาม ความสัมพันธ์กับอาเซียน ยังไม่แน่นอนเท่าที่ควร เห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์อาเซียน – จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยถึงแม้สหรัฐฯ ยังคงครองความเป็นเจ้า ในมิติทางการทหาร แต่ในมิติทางการเมือง การทูตและเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุก และอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐฯ ? บทความนี้เสนอ keywords ที่สำคัญสำหรับอนาคตความสัมพันธ์ไทย – สหรัฐฯ คือ ผลประโยชน์ร่วมกัน ความสมดุล หรือ คุณภาพแห่งความสัมพันธ์ และนโยบายสายกลาง จาก keywords ทั้ง 3 สามารถแปลออกมาเป็นนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ได้ 2 ระดับ คือ ระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ในระดับทวิภาคี นโยบายไทยต่อยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ นั้น ไทยคงจะ

* ผู้รับผิดชอบบทความ

ไม่มีทางเลือกที่จะต้องคงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และร่วมมือกับสหรัฐฯ สำหรับนโยบายไทยในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสกัดกั้นและปิดล้อมจีนของสหรัฐฯ นั้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยไทยควรดำเนินนโยบายสายกลาง สร้างดุลยภาพแห่งนโยบาย และรักษาระยะห่างอย่างเท่าเทียมกันระหว่างความสัมพันธ์ไทย – สหรัฐฯ กับ ความสัมพันธ์ไทย – จีน สำหรับยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ไทยจะต้องระมัดระวังในความร่วมมือกับสหรัฐฯ สิ่งที่ไทยควรทำคือ การสร้างสมดุลของนโยบายที่เป็นนโยบายสายกลาง โดยร่วมมือกับสหรัฐฯ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ชักศึกเข้าบ้าน ไม่ทำให้ไทยเป็นเป้าของการก่อการร้าย และไม่เป็นศัตรูกับโลกมุสลิม สำหรับนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ในระดับพหุภาคีนั้น เป้าหมายสำคัญคือ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในเวทีพหุภาคีต่าง ๆ โดยเฉพาะอาเซียนซึ่งกำลังเสียดุลยภาพ โดยอิทธิพลของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯ ก็กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ไทยควรดึงสหรัฐฯ ให้กลับเข้ามาเพิ่มบทบาทในเวทีอาเซียนเพื่อถ่วงดุลจีน ไทยควรผลักดันให้สหรัฐฯ จัดการประชุมสุดยอดกับอาเซียน จัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน – สหรัฐฯ รวมทั้งผลักดันให้อาเซียนกับสหรัฐฯ มีความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกัน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์สหรัฐอเมริกา ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสัมพันธ์ไทย – สหรัฐฯ

U.S. Strategy for Southeast Asia

Prapat Thepchatree

Abstract

The objective of this research is to study US strategy towards Southeast Asia. The research findings is that there are 3 main objectives of US strategy towards Southeast Asia : strategy to maintain US regional hegemonic role, strategy to hedge or contain Chinese influence, and strategy on the war on terror. US implements this strategy through two channels. The first channel is bilateral relations. Since the end of World War II until the present time, US has established network of bilateral military alliances with countries in the region, particularly with 5 traditional alliances, namely, Japan, South Korea, the Philippines, Thailand, and Australia. This strategy is called “hub and spokes” strategy. The second channel that US uses to implement its strategy is multilateral channel. US is dominating APEC. However, US relations with ASEAN is not close enough, particularly, if compared with ASEAN-Chinese relations. Although US still maintains its hegemonic role in the military front, but in the political, diplomatic, and economic fronts, China has come up with pro-active policy towards ASEAN and Chinese influence is rapidly increasing.

This research recommends 3 keywords for future Thai – US relations : mutual interest, balanced relations or equilibrium and middle-of-the-road policy. These 3 keywords can be translated into 2 levels of Thai policy towards US : bilateral and multilateral levels. At the bilateral level, concerning Thai policy towards US hegemonic role strategy, Thailand has no choice but to maintain its alliance with US. As regards Thai response to US hedging strategy towards China, Thailand should formulate middle-of-the-road policy, balance engagement and equi-distant policy towards US and China. Thailand should be careful concerning cooperation with US on the war on terror. Again, the recommended policy is to strike a balance by cooperating with US but, at the

same time, avoiding to put Thailand as the target for terrorism. At the multilateral level, Thai primary objective is to push for a healthy balance of power or equilibrium in Southeast Asia. But ASEAN is losing equilibrium status because of rapid rise of Chinese influence and the rapid decline of American influence. Therefore, Thailand should engage US and encourage US to increase its profile in ASEAN to counter balance Chinese influence. Thailand should push for ASEAN – US summit, ASEAN – US FTA, and ASEAN – US strategic partnership.

Keyword : U.S. strategy, Southeast Asia, Thai relationship - the United States

1. บทนำ

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความสำคัญที่สุดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะสหรัฐฯ เป็นอภิมหาอำนาจอันดับหนึ่ง ทั้งทางด้านทหารความมั่นคงและเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะส่งผลกระทบต่อความเป็นไปต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ดังนั้นนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

บทความนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ใหญ่ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคที่สำคัญที่สุด คือ ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าซึ่งการจะบรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้สหรัฐฯจะต้องป้องกันไม่ให้มีคู่แข่งขึ้นมาแย่งความเป็นเจ้าของสหรัฐฯในภูมิภาค และจะต้องป้องกันไม่ให้อิทธิพลของสหรัฐฯลดลงไป ดังนั้นยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งกำลังมีศักยภาพที่จะผงาดขึ้นมาเป็นคู่แข่งของสหรัฐฯ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังมียุทธศาสตร์ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายและยุทธศาสตร์ทางด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอิทธิพลของจีนในภูมิภาคอาเซียนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าสหรัฐฯจะยังคงครองความเป็นเจ้าทางการทหาร แต่จีนได้ดำเนิน

นโยบายในเชิงรุกและได้เพิ่มบทบาทขึ้นอย่างมากทางด้านทหารและทางด้านเศรษฐกิจ

โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนคือการเสนอการจัดทำเขตการค้าเสรีกับอาเซียนในปี ค.ศ. 2001 และหลังจากนั้น จีนได้ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อที่จะซื้อใจอาเซียนซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า จีนประสบความสำเร็จอย่างงดงาม โดยในปัจจุบันอาเซียนได้ใกล้ชิดกับจีนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยได้มีการประชุมสุดยอดกันทุกปี และการเจรจา FTA ได้คืบหน้าไปมาก นอกจากนั้น จีนยังได้จัดทำปฏิญญาการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอาเซียน จีนจึงเป็นประเทศแรกที่มีสถานะเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอาเซียน

นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาการในกรอบใหญ่คือ กรอบอาเซียน+3 ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ซึ่งเป้าหมายระยะยาวจะพัฒนาไปเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแนวโน้มนี้ จะทำให้อิทธิพลของสหรัฐฯ ลดลง และจะทำให้สหรัฐฯ ถูกกีดกัน ออกไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากแนวโน้มดังกล่าวข้างต้น ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา สหรัฐฯ จึงคงจะได้ข้อสรุปแล้วว่า หากสหรัฐฯอยู่เฉยๆ อิทธิพลของจีนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯ ก็จะลดลงเรื่อยๆ ซึ่งจะกระทบต่อยุทธศาสตร์ใหญ่ของสหรัฐฯ นั่นคือ การครองความเป็นเจ้าในภูมิภาค ดังนั้น ในช่วงไม่กี่ปีนี้จึงได้เห็นสหรัฐฯ เริ่มเคลื่อนไหว จากในอดีตที่สหรัฐฯ ไม่เคยให้ความสำคัญต่ออาเซียน แต่ในปัจจุบันนโยบายก็เปลี่ยนแปลงไปมาก

และเห็นได้ชัดเจนว่าสหรัฐฯ ได้กลับมาให้ความสำคัญต่ออาเซียนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งบทความนี้จะได้ศึกษาในรายละเอียดต่อไป

2. ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยรัฐบาล Bush

2.1 ภาพรวม

ในสมัยรัฐบาล Bush ในช่วงก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน Bush ไม่ได้ประกาศนโยบายต่อเอเชียอย่างเป็นทางการ แต่อาจวิเคราะห์แนวโน้มนโยบายทางอ้อมได้จากข้อเสนอของ Rand¹ ซึ่งมีประเด็นสำคัญดังนี้

2.1.1 ประเด็นปัญหา

ปัญหาที่ใหญ่ที่สุด คือ จีน สาเหตุสำคัญคือ จีนกำลังเติบโตใหญ่ขึ้นมา กำลังจะกลายเป็นมหาอำนาจ ที่จะกลายเป็นคู่แข่งสหรัฐฯ ในอนาคต สหรัฐฯมองจีนด้วยความหวาดระแวง กลัวว่าจีนจะกลายเป็นคู่แข่งจะมาแย่ง “number one” ในโลกนี้ แต่อีก 20 ปี 50 ปี สักวันหนึ่ง จีนจะใหญ่ขึ้นมา ในระยะยาว number one ในโลกนี้อาจไม่ใช่สหรัฐฯ อาจจะเป็นจีน เพราะฉะนั้น วินาทีนี้สหรัฐฯจะอย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุด คือว่าจีนต้องใหญ่ขึ้นมา แต่อย่างน้อย ขอต่ออายุขอให้ เป็น number one ให้ยาวนานที่สุด

อีกประเทศหนึ่งที่สหรัฐฯ ก่อนข้างจะหวาดวิตก คือ เกาหลีเหนือ ซึ่งมีแนว

นโยบายที่ไม่เป็นมิตรต่อสหรัฐฯ พยายามที่จะสร้างอาวุธนิวเคลียร์ เพราะฉะนั้นสหรัฐฯ กลัวว่าสักวันหนึ่งเกาหลีเหนือจะสามารถสร้างอาวุธนิวเคลียร์ขึ้นมาได้ แล้วอาจจะยิงถล่มสหรัฐฯ ก็ได้

ประเทศที่สามที่สหรัฐฯ ก่อนข้างจะห่วง และเป็นปัญหาที่สหรัฐฯ จะต้องขบคิดและกำหนดออกมาเป็นนโยบายในอนาคต คือ อินเดีย อินเดียเช่นเดียวกับจีน ตอนนี้อยู่เป็นยักษ์ที่ยังหลับตาอยู่ แต่เมื่ออินเดียตื่นขึ้นมา อินเดียจะเติบโตใหญ่ขึ้น เพราะว่าขนาดของประเทศ จำนวนคนเป็นพันล้านเหมือนกัน เพราะฉะนั้น อินเดียในอนาคตจะขึ้นมาเป็นมหาอำนาจ เหมือนกัน

ต่อมาเป็น ญี่ปุ่น ญี่ปุ่นนั้น อเมริกาไม่ค่อยห่วงเท่าไรนัก เพราะเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ถึงกับจะไว้วางใจได้ 100% Pearl Harbor ยังอยู่ในความทรงจำของคนอเมริกันอยู่ เพราะฉะนั้นสหรัฐฯ ยังระแวง ยังไม่คลาดสายตาญี่ปุ่นอยู่ ญี่ปุ่นเอง ในระยะหลังๆ พยายามที่จะเพิ่มบทบาททางด้านทหารมากขึ้น สหรัฐฯ ก็ปล่อยให้เพิ่มบทบาท ถ้าเพิ่มบทบาทในลักษณะที่สามารถร่วมมือกับสหรัฐฯ ได้ดี แต่ถ้าเพิ่มบทบาทไปแล้ว กลายมาเป็นบทบาทที่จะมาเป็น “พระเอก” คนเดียว ก็อาจจะเป็นอันตรายต่อสหรัฐฯ หรือต่อภูมิภาคได้

อีกประเทศหนึ่ง คือ รัสเซีย ในสมัยหลังสงครามเย็น สหภาพโซเวียตล่มสลาย ลัทธิ

¹ Rand Corporation, *US Strategy for a Changing Asia* (California : Rand Corporation, 2001) <www.rand.org>

คอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียตล่มสลาย เพราะฉะนั้นรัสเซีย จากที่เคยเป็นอภิมหาอำนาจยิ่งใหญ่ ตอนนั้นบทบาท อำนาจลดลงไปมาก เศรษฐกิจก็ไม่ดีถึงขนาดต้องไปกู้เงินจาก IMF อย่างไรก็ตาม รัสเซียในระยะหลังๆ พยายามที่จะเพิ่มบทบาทขึ้นมาในเอเชียเหมือนกัน โดยประธานาธิบดี Putin ได้เดินทางมาเอเชีย มาเยือนเกาหลีเหนือ มาเยือนเวียดนาม มีการทำสนธิสัญญาด้านสันติภาพระหว่างจีนกับรัสเซีย จีนกับรัสเซียพยายามรวมตัวกันเพื่อที่จะมาสู้กับสหรัฐฯ นี่เป็นแนวโน้มที่สหรัฐฯ จะต้องจับตามองอย่างใกล้ชิดถึงบทบาทของรัสเซียในภูมิภาค

สำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐฯ ไม่ค่อยห่วงเท่าไรนัก ไม่มีปัญหาอะไรที่จะทำให้สหรัฐฯ ต้องหวาดวิตก หรือกังวลใจ

นอกจากนี้ เป็นเรื่องปัญหาไต้หวัน และเรื่องปัญหาหมู่เกาะ Spratly ซึ่งเป็นชนวนสำคัญที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับจีนได้ ทั้งสองปัญหานี้ถือเป็นจุดอันตรายซึ่งอาจทำให้เกิดสงครามได้ จีนบอกแล้วว่า ถ้าไต้หวันคิดจะประกาศตัวเองเป็นเอกราช จีนจะใช้กำลังกับไต้หวัน และ Spratly ก็แย่งกันอยู่ จีนเคยรบกับเวียดนามมาแล้ว

2.1.2 วัตถุประสงค์

1) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด คือ การป้องกันไม่ให้เกิดการเกิดขึ้นของเจ้าในภูมิภาค กล่าวง่ายๆ คือ ป้องกันไม่ให้จีนขึ้นมาเป็นใหญ่ ขึ้นมาครอบงำภูมิภาคซึ่งจะขจัดหรือลดอิทธิพลของสหรัฐฯ ลงไป ถึงแม้ในข้อเสนอของ Rand จะไม่ได้เขียนไว้อย่างชัดเจน แต่ถ้าอ่านลึกลง

ไปในตรงนี้ ก็คือ การป้องกันไม่ให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน ขึ้นมา เป็นคู่แข่งกับสหรัฐฯ ได้ สหรัฐฯ จะต้องครอบงำเอเชียอยู่ต่อไป

2) วัตถุประสงค์ประการที่สอง คือ การดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาค

3) วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การเข้าไปมีบทบาทในความเปลี่ยนแปลงของเอเชีย เข้าไปมีบทบาทในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ปัญหาไต้หวัน ปัญหาหมู่เกาะ Spratly และปัญหาในคาบสมุทรเกาหลี เป็นต้น

4) วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ จะต้องดำรงไว้และเพิ่มการเข้าถึงทางด้านเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในภูมิภาค สหรัฐฯ จะต้องสามารถเข้าไปลงทุนในเอเชียต่อไป และจะต้องส่งสินค้าเข้ามาในเอเชียได้

2.1.3 ยุทธศาสตร์

ในส่วนที่แล้วได้วิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายสหรัฐฯ ต่อเอเชียไปแล้ว ในส่วนนี้จะมาวิเคราะห์ต่อถึงยุทธศาสตร์ (strategy) ของสหรัฐฯ ในการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายต่อเอเชียซึ่งมีอยู่ 5 ข้อที่เป็นยุทธศาสตร์หลักๆ

1) อเมริกาจะต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นผู้นำของโลก เพื่อที่จะป้องกันการเกิดขึ้นของเจ้าในภูมิภาคที่จะมาท้าทายอิทธิพลของสหรัฐฯ

2) จะต้องกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรหลักๆ ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค กระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกับพันธมิตร

หลักๆ ที่มีอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย ซึ่งถือเป็นพันธมิตรหลักของอเมริกา สหรัฐฯ ได้เสนอความร่วมมือทางด้านทหารกับออสเตรเลียในรูปแบบคล้ายๆ NATO และนอกจากนั้น ต้องขยายจำนวนพันธมิตรออกไปเพื่อที่จะทำให้สหรัฐฯ มีพวก มีเพื่อนมากขึ้น ในการที่จะมาปิดล้อมหรือคานอำนาจจีน เพราะฉะนั้น พันธมิตรที่สำคัญรองลงมาจะมี ฟิลิปปินส์ ไทย และที่จะเพิ่มขึ้นมาจากสมัยก่อนที่มีห้าพันธมิตรในสมัยสงครามเย็น ตอนนี้มีเพิ่มขึ้นมาอีกประเทศหนึ่งคือ สิงคโปร์ สิงคโปร์เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ในการเป็นท่าเรือ ที่เรือรบของสหรัฐฯ จะมาจอด มาแวะได้

3) การดำเนินยุทธศาสตร์ดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power Strategy) หมายถึง สหรัฐฯ จะต้องถ่วงดุลอำนาจให้เกิดสถานะของการได้ดุล (equilibrium) สหรัฐฯ จะต้องเล่นเกมถ่วงดุลอำนาจในภูมิภาค โดยมีตัวแสดงสำคัญ คือ จีน อินเดีย และรัสเซีย ญี่ปุ่นนั้น เป็นพวกกับสหรัฐฯ ชัดเจนแล้ว ถือว่าเป็นพวกเดียวกันมากกว่า การเล่นเกมถ่วงดุลอำนาจหมายถึงว่า สหรัฐฯ จะต้องพยายามไม่ให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง คุกคามต่อความมั่นคงในภูมิภาค แต่ที่สำคัญที่สุดในยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียในอนาคตคือ การป้องกันไม่ให้เกิดการรวมกลุ่มกันของประเทศเหล่านี้ แล้วมาต่อต้านสหรัฐฯ คือ ต้องพยายามไม่ให้จีน อินเดีย และรัสเซีย จับมือกันเป็นพันธมิตรกัน แล้วมาต่อต้านสหรัฐฯ ขณะนี้ จีนกับรัสเซียกำลังใกล้ชิดกัน

มากขึ้นทุกขณะ รวมพลังกัน เพื่อที่จะมาต่อต้านสหรัฐฯ เพื่อที่จะมาถ่วงดุลกับสหรัฐฯ เพราะฉะนั้น สหรัฐฯ จะต้องพยายามไม่ให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น

4) สหรัฐฯ จะต้องเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในภูมิภาค คือ ต้องเข้าไปมีบทบาทอย่างสำคัญในการแก้ไขปัญหาไต้หวัน เข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหมู่เกาะ Spratly

5) ส่งเสริมให้มีเวทีหรือทางด้านความมั่นคงในภูมิภาค (Security Dialogue) ตัวอย่างเช่น เวทีการหารือของอาเซียน (ASEAN Regional Forum) อย่างน้อยก็เป็นเวทีที่จะมาคุยกันได้ แต่ว่าก็เป็นยุทธศาสตร์ในระดับรองๆ ลงมา ที่สหรัฐฯ จะไม่ให้ความสำคัญมากนัก ที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ เรื่องของการสร้างพันธมิตร เรื่องของการถ่วงดุลอำนาจ นั่นคือนโยบายหลักของสหรัฐฯ ในภูมิภาค

2.1.4 นโยบายด้านการทหาร

จากยุทธศาสตร์เหล่านี้ สหรัฐฯ จะดำเนินนโยบายทางด้านการทหารอย่างไร รูปแบบหรือบทบาทของทหารสหรัฐฯ จะเป็นอย่างไร ในการที่จะบรรลุยุทธศาสตร์ต่างๆ ข้างต้น

สหรัฐฯ จะต้องเปลี่ยนแปลงเคลื่อนย้ายกองทัพของสหรัฐฯ ใหม่ ในสมัยสงครามเย็นกำลังทหารของสหรัฐฯ ไปอยู่ทางตอนเหนือของเอเชีย คือ อยู่ที่ญี่ปุ่น และอยู่ที่เกาหลีใต้ เพื่อที่จะต่อต้านสหภาพโซเวียตกับเกาหลีเหนือ แต่ขณะนี้ปัญหาของสหรัฐฯ

และประเด็นปัญหาสำคัญกำลังเคลื่อนมาอยู่ทางใต้ คือ มาอยู่ที่จีน อินเดีย หมู่เกาะ Spratly ใต้หวัน มาอยู่ที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซีย เพราะฉะนั้น สหรัฐฯ จะต้องพยายามเคลื่อนย้ายกองทัพจากทางเหนือลงมาทางใต้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ยังคงต้องรักษาไว้ซึ่งฐานทัพและการเข้าถึง (to maintain-access) ในเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ขณะนี้สหรัฐฯ มีทหารในเกาหลีใต้ประมาณ 30,000 กว่าคน และมีอยู่อีก 40,000 กว่าคนที่เกาะโอกินาวาที่ญี่ปุ่น ถึงแม้ว่าในภาพรวม สหรัฐฯ จะต้องพยายามเคลื่อนย้ายกองกำลังทหารจากทางเหนือลงมาทางใต้มากขึ้น แต่เราก็ยังจำเป็นที่จะต้องรักษาไว้ซึ่งฐานทัพในเกาหลีใต้และญี่ปุ่นอยู่ต่อไป กำลังมีความหวาดกลัวกันว่า ถ้าเกาหลีใต้กับเกาหลีเหนือคืนดีกัน สามารถรวมชาติกันได้ ทหารอเมริกาที่อยู่ในเกาหลีใต้ก็ไม่มีควมจำเป็น เพราะทหารที่มีไว้ก็เพื่อป้องกันเกาหลีเหนือบุกเกาหลีใต้ แต่ตอนนี้เกาหลีใต้กับเกาหลีเหนือมีการเจรจกัน ความสัมพันธ์เริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ มีการกล่าวไปถึงว่าจะรวมชาติกันได้หรือไม่ เพราะฉะนั้น ในอนาคตฐานทัพอเมริกาในเกาหลีใต้จะมีปัญหาถ้าเพื่อสองเกาหลีคืนดีกันได้ สหรัฐฯ อาจถูกกดดันให้ถอนทหารออกจากเกาหลีใต้ ถ้าถอนจากเกาหลีใต้แล้ว ที่ญี่ปุ่น ที่โอกินาวาจะมีแรงกดดันมากขึ้น ที่จะให้ทหารอเมริกัน

อาจจะต้องถอนทหารออกจากญี่ปุ่นไปด้วย จะต้องกระชับความสัมพันธ์ทางการทหารกับประเทศต่างๆ เหล่านี้ คือ ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ และอีกประเทศที่สหรัฐฯ มองว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ใหม่ในการที่จะถ่วงดุลอำนาจจีน คือ เวียดนาม สี่ประเทศนี้สหรัฐฯ จะต้องกระชับความสัมพันธ์ ทางด้านการทหาร จะต้องเจรจาในสหรัฐฯ จะเข้าไป ใช้ทำเรือฐานทัพ หรือเอาเรือรบไปจอด ไปซ่อม ในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการทหารได้

บทบาทของเกาะกวม สหรัฐฯ กำลังจะพัฒนาเกาะกวมให้เป็นศูนย์กลางทางการทหารในภูมิภาค² เป็นเพราะที่อื่นจะมีปัญหา คือ เกาหลีใต้อาจจะไล่ทหารสหรัฐฯ ออกไป หรือที่ญี่ปุ่น โอกินาวา สักวันหนึ่งญี่ปุ่นอาจไม่ยอมให้ทหารอเมริกันอยู่ แต่ถ้าอยู่ที่เกาะกวม กวมเป็นของสหรัฐฯ ยังไงสหรัฐฯ ก็อยู่ได้ ดังนั้นกวมจึงจะเป็นฐานทัพที่สำคัญของสหรัฐฯ ในการคานอำนาจ ในการปิดล้อมจีนในอนาคต

2.1.5 ยุทธศาสตร์ในยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน

ลำดับต่อไป จะได้กล่าวถึงนโยบายของ Bush ต่อเอเชียในยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน โดยตอนแรกๆ หลังเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน อเมริกาเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ร่วมมือกับอเมริกา อเมริกาบอกว่า “ถ้าคุณไม่เป็นพวกเราก็เป็นพวกเรา” ต้องเลือกข้าง

² Ibid.; see also B. Catley, “The Bush Administration and Changing Geopolitics in the Asia-Pacific Region,” *Contemporary Southeast Asia* 23,1 (April 2001).

ประเทศไทยประกาศว่า สนับสนุนอเมริกาต่อต้านการก่อการร้าย ฟิลิปปินส์ออกมาเต็มที่ในการสนับสนุนอเมริกา ส่วนมาเลเซีย อินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิม ทำให้ออกในทำนองที่ว่าต่อต้านการก่อการร้าย แต่ทำไมชอบและต่อต้านที่อเมริกาไปถล่มอัฟกานิสถาน ทำที่ของอาเซียน โดยรวมสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย ทำที่ของอาเซียนเป็นทำที่ที่สอดคล้องกับ APEC และสหประชาชาติ³

ในตอนแรกๆ ยังไม่มีข่าวมากนัก ในเรื่องของขบวนการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่อเมริกา ถล่มอัฟกานิสถาน แล้วขบวนการ เครือข่าย Al Qaeda แดกสลายไปในระดับหนึ่ง เริ่มมีข่าวว่า Al Qaeda ย้ายฐานมาที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข่าวที่ทำให้ทุกคนตะลึงคือ ข่าวที่รัฐบาลสิงคโปร์จับกุมขบวนการก่อการร้าย 13 คน ที่กำลังมีแผนการก่อวินาศกรรมสถานทูต และสิ่งก่อสร้างที่เป็นของอเมริกาในสิงคโปร์ มีการจับกุมกลุ่ม เจมมาอิสลามียา มีการวิเคราะห์กันว่า กลุ่มดังกล่าว ได้เคยไปฝึกการก่อการร้ายในค่าย Al Qaeda ในอัฟกานิสถาน⁴

ในมาเลเซีย มีการจับกุมกลุ่มเจมมาอิสลามียา เช่นเดียวกันในฟิลิปปินส์ มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่เรียกว่า อามูซายาฟ และ

ขบวนการ Moro Islamic Liberation Front ในอินโดนีเซีย กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนใน Aceh และ Irian Jaya สำหรับประเทศไทย เป็นทางผ่าน คือมีการเข้าๆ ออกๆ ผ่านไปผ่านมาของขบวนการก่อการร้าย และมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขบวนการก่อการร้ายจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มแบ่งแยกดินแดน ซึ่งมีเป้าหมายจำกัด คือ ต้องการแบ่งแยกดินแดน ต้องการล้มล้างรัฐบาลประเทศนั้นๆ แต่ไม่มีความสามารถและเป้าหมายที่จะคุกคามมหาอำนาจสหรัฐฯ และทำสงครามศาสนาระดับโลก (global Jihad) แต่ที่อเมริกากลับ คือกลุ่มที่ 2 คือกลุ่ม Al Qaeda ซึ่งเป็นขบวนการก่อการร้ายในระดับโลก เป้าหมายคือ การทำลายล้างอเมริกา ทำลายล้างตะวันตก ประกาศสงครามศาสนากับตะวันตก⁵

เมื่ออเมริกาหันมามองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า กำลังจะเป็นแนวรบที่สองในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย อเมริกาจึงเคลื่อนไหวเข้ามา มีบทบาททางด้านการทหาร เพื่อที่จะทำลายเครือข่ายการก่อการร้ายดังกล่าว

จุดเริ่มต้น คือ การที่อเมริกาได้ส่งทหาร

³ ประภัสสร เทพชาตรี, "1 ปีเหตุการณ์ 11 กันยายน : ผลกระทบและแนวโน้ม," มติชนรายวัน 10 กันยายน 2545 : 7; see also Asean-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism www.aseansec.org; S.P.Limaye "Minding the Gaps: The Bush Administration and U.S.-Southeast Asia Relations" *Contemporary Southeast Asia* 26, no.1(2004): 73-93.

⁴ J. Rosenthal, *op.cit.*: 479-493.

⁵ *Ibid.*

650 คน ไปช่วยฟิลิปปินส์รบกับอาบูซาฟา สำหรับไทย มีการซ้อมรบกับอเมริกา ทุกปี ที่เรียกว่า Cobra Gold ในอดีตการซ้อมรบ Cobra Gold จะมีการสมมติว่า มีการรุกรานจากประเทศเพื่อนบ้าน และทหารอเมริกากับทหารไทยก็ร่วมมือกันรบกับศัตรูที่มาจากข้างนอก แต่ว่า Cobra Gold ในยุคหลัง 11 กันยายน มีการเน้นว่า ทหารไทยและทหารอเมริกาจะร่วมมือกันต่อต้านการก่อการร้าย

สำหรับประเทศอื่น ก็กำลังถูกอเมริกาบีบกดดันที่จะให้ดำเนินการในการปราบปรามขบวนการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม หลายๆ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังมีความรู้สึกไม่ยอมให้อเมริกาเข้ามาบีบบทบาททางด้านทหาร ยกเว้นฟิลิปปินส์

สำหรับไทย ไม่อยากให้เป็นเรื่องโดดเด่นมากนัก เคยมีปัญหามาแล้วในตอนสงครามอัฟกานิสถาน ตอนนั้นอเมริกามาใช้สนามบินอู่ตะเภา มีการประท้วงโดยเฉพาะจากชาวมุสลิม รัฐบาลไทยจึงอยู่ในสภาวะที่ต้องพยายามดำเนินนโยบายที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของชาวไทยมุสลิม แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีกับอเมริกาไว้

อเมริกากำลังหารีอกับออสเตรเลีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย เพื่อเพิ่มความร่วมมือทางด้านการทหารในการต่อต้านการก่อการร้าย สภา congress ได้ออก

กฎหมายสนับสนุนโครงการฝึกอบรมด้านการต่อต้านการก่อการร้ายสำหรับเจ้าหน้าที่จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ CIA ก็กำลังฝึกทีมต่อต้านการก่อการร้าย และงานด้านข่าวกรองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁶

2.1.6 สรุปภาพรวม

ในช่วงก่อนเหตุการณ์ 11 กันยายน ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป้าหมายหลักคือ การถ่วงดุลอำนาจจีน เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของอเมริกาในภูมิภาค คือการปิดล้อมจีน แต่การปิดล้อมจีนนั้น ไม่ใช่การปิดล้อมจีนอย่างเต็มรูปแบบ เพราะอเมริกายังมีผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่มาจากวางอยู่ไม่สามารถทำให้สหรัฐฯ ปิดล้อมจีนได้อย่างเต็มรูปแบบ สหรัฐฯ นั้นมองว่า จีนมีศักยภาพมากขึ้นเรื่อยๆ ในการที่จะเป็นคู่แข่ง เป็นศัตรู และจะมาแย่งความเป็นอันดับหนึ่งของอเมริกาในอนาคต ถ้าดูจากสถิติต่างๆ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในอีก 20 ปีข้างหน้า เศรษฐกิจของใครจะใหญ่ที่สุดในโลก จีนจะกลายเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกภายในปี ค.ศ. 2025 หรืออาจจะเร็วกว่านั้น เพราะฉะนั้น ถ้าจะมีประเทศใดที่จะขึ้นมาเป็นคู่แข่งของอเมริกา จะทำทายอิทธิพลของอเมริกาในโลกนี้ คือจีน เพราะฉะนั้นนโยบายของอเมริกาที่จะนำไปสู่เป้าหมายในเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะนโยบายต่อคาบสมุทรเกาหลี นโยบายต่อญี่ปุ่น ต่อไต้หวัน นโยบายต่ออาเซียนนั้น โยงไปกันหมด โยงไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ

⁶ ประภัสสร เทพชาตรี, "1 ปีเหตุการณ์ 11 กันยายน : ผลกระทบและแนวโน้ม," อ้างแล้ว.

เป้าหมายในการถ่วงดุลอำนาจจีน นโยบายนี้เป็นนโยบายหลักของอเมริกา และประเทศต่างๆ ในเอเชีย ก็ต้องเล่นตามเกมของอเมริกาไปด้วยในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม พอเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ประเทศเหล่านี้ ก็ต้องเล่นตามเกมของอเมริกาอีก คือเกมของการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค โดยจะเห็นได้ว่าอาเซียนเองต้องรีบจัดทำปฏิญญาในเรื่องต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่บรูไนเมื่อปลายปี ค.ศ. 2001

อเมริกากล้ากลับเข้ามาในภูมิภาคนี้ อีกครั้งหนึ่ง โดยส่งทหารเข้าไปในฟิลิปปินส์ และกระชับความสัมพันธ์ทางด้านการทหารกับประเทศในภูมิภาค อเมริกาใช้กระสุนนัดเดียว ยิงได้นก 3 ตัว นกตัวแรกคือ อเมริกาจะได้เข้ามาทำลายเครือข่ายการก่อการร้ายในภูมิภาคนี้ นกตัวที่สองคือ อเมริกาจะได้ใช้โอกาสดังกล่าวนี้ขยายบทบาททางด้านการทหารในภูมิภาค ซึ่งจะนำไปสู่นกตัวที่สามคือ การที่จะถ่วงดุลอำนาจและปิดล้อมจีนไปด้วย

จากการที่ Bush เดินทางมาเยือนเอเชียในปี ค.ศ. 2002 เห็นได้ว่า สุนทรพจน์ของ Bush ที่กล่าวที่ประเทศญี่ปุ่น ชัดเจนว่าอเมริกาขณะนี้กำลังสร้างความสมดุลในเรื่องของการปิดล้อมจีนบวกการต่อต้านการก่อการร้าย ปิดล้อมจีนอย่างไร จะเห็นได้จาก 6 ประเด็นที่ Bush ประกาศ เป็นประเด็นนโยบายใหม่ๆ ที่อเมริกาดำเนินมาโดยตลอด

ประเด็นแรก คือ การจะคกกองกำลังทหารในภูมิภาคนี้ไว้

ประเด็นที่ 2 คือ อเมริกาจะปกป้องคุ้มครองพันธมิตรของอเมริกาในภูมิภาค ที่สำคัญคือ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ และไทย

ประเด็นที่ 3 คือ การต่อต้านการรุกรานต่อเกาหลีใต้ คือการสร้างภาพเกาหลีเหนือให้กลับมาเป็นผู้ร้ายใหม่

ประเด็นที่ 4 คือ พันธมิตรระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นนั้น คือ เสาหลักของความสัมพันธ์ของอเมริกาด้านความมั่นคงในภูมิภาค

ประเด็นที่ 5 คือ อเมริกามีพันธมิตรที่จะปกป้องได้ห้วน

ประเด็นที่ 6 เกี่ยวกับจีน ซึ่งพูดเป็นกลางๆ ว่า อเมริกาจะยินดี ถ้าจีนจะมีเสถียรภาพและมีสันติภาพกับเพื่อนบ้าน⁷

สหรัฐฯ กำลังดำเนินนโยบายในเชิงรุกอย่างหนัก สิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ การดำเนินนโยบายเน้นทางด้านการทหารในภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์เป้าหมายหลักของสหรัฐฯ ทั้งสามดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ 1) การครองความเป็นเจ้า 2) ปิดล้อมจีน และ 3) การต่อต้านการก่อการร้าย

จะเห็นได้จากการที่ Bush มาเยือนเอเชียในช่วงการประชุมสุดยอด APEC ที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2003 Bush ได้เยือน 6 ประเทศในเอเชีย ซึ่งถือว่ามากที่สุดครั้งหนึ่งในการเยือนเอเชียของประธานาธิบดีสหรัฐฯ Bush ไปที่ไหนก็จะเน้นเรื่องการ

⁷"Bush predicts 'Pacific century'," *The Nation* February 20, 2002 : 10A.

ทหาร

ไปญี่ปุ่นก็เน้นพันธมิตรทางทหารกับญี่ปุ่น ว่าญี่ปุ่นต้องมีบทบาทในการเข้าไปฟื้นฟูอิรัก

ที่ฟิลิปปินส์ Bush กล่าวว่าจะช่วยปรับโครงสร้างกองทัพฟิลิปปินส์ และมอบสถานะการเป็นพันธมิตรนอก NATO ให้ซึ่งสหรัฐฯได้มอบสถานะนี้ให้ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลียไปแล้ว ฟิลิปปินส์สนับสนุนอเมริกาในการส่งกองกำลังไปช่วยอเมริกาในอิรักด้วย

สำหรับไทย ตอนที่ Bush มาที่กรุงเทพฯ ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่กองบัญชาการทหารบก และมอบสถานะ พันธมิตรนอก NATO ให้ไทยเช่นเดียวกัน⁸

2.2 การประกาศนโยบายของ Eric John

ต่อมา ได้มีการเผยแพร่คำแถลงของ Eric John รองอธิบดีกรมกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก กระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อคณะอนุกรรมการเอเชียและแปซิฟิกของสภา congress เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2005 โดย John ได้แถลงเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีตสหรัฐฯ ไม่ค่อยได้ประกาศนโยบายต่อ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทความนี้จะวิเคราะห์คำแถลงดังกล่าว ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ดังนี้

2.2.1 ยุทธศาสตร์และเป้าหมายหลัก

John ได้กล่าวว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสหรัฐฯ เพราะการค้า ระหว่างสหรัฐฯ กับภูมิภาคนี้ ในปีที่แล้วมีถึง 136,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ถือว่าเป็นตลาดใหญ่อันดับ 5 ของสหรัฐฯ การลงทุนของสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003 มีจำนวนถึง 90,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้แล้ว เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังมีความสำคัญด้านยุทธศาสตร์ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ โดย John ได้สรุปว่า เป้าหมายของสหรัฐฯ ในภูมิภาคมี 3 เรื่องคือ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง และเสรีภาพ

ผู้เขียนมีข้อสังเกตดังนี้คือ ในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศนั้น เราจะต้องแยกแยะระหว่างนโยบายที่ประกาศกับนโยบายที่ไม่ได้ประกาศ นโยบายที่ประกาศนั้น มักจะเป็นการใช้ภาษาทางการทูตที่สวยหรูและดูดี แต่อาจจะไม่ใช่ในนโยบายที่แท้จริง แต่สำหรับนโยบายที่ไม่ได้ ประกาศนั้น อาจจะเป็นเป้าหมายที่แท้จริง ซึ่งมักจะเรียกกันว่า “วาระซ่อนเร้น” เป้าหมายที่แท้จริงของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคนี้

⁸ U.S. Embassy. Bangkok, “Fact Sheet : Major Non-NATO Ally (MNNA) Status for Thailand.” Press Release 043/03 October 31, 2003.

⁹ U.S. Government “The United State and Southeast Asia : Developments, Trends, and Policy Choices”, Statement by Deputy Assistant Secretary Eric G. John Bureau of East Asian and Pacific Affairs Before the House Subcommittee on Asia and the Pacific September 21, 2005.

นั้น ซึ่งไม่ได้ประกาศมีอยู่ด้วยกัน 4 เรื่อง คือ การครอบความเป็นเจ้า การปิดล้อมและสกัดกั้นอิทธิพลของจีน การต่อต้านการก่อการร้าย และการตัดวงจรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

2.2.2 การต่อต้านการก่อการร้าย

John ได้กล่าวว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวของขบวนการก่อการร้าย ที่เชื่อมโยงกับ Al Qaeda อาติ กลุ่มเจมมา อิสลามิยา และอาบู ซายาฟ ปัญหาการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือว่าเป็นปัญหาของภูมิภาค ที่สหรัฐฯ จะต้องสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค และในระดับทวิภาคี โดยจะมีแผนงานการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียน (US-ASEAN Counter-terrorism Work Plan) เป็นแผนงานหลักของความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังสนใจความมั่นคงปลอดภัยของช่องแคบมะละกา ที่อาจจะถูกก่อวินาศกรรมจากขบวนการก่อการร้ายได้

ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า เรื่องปัญหาการก่อการร้ายนั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้สหรัฐฯ ใช้อ้างในการพยายามเพิ่มบทบาททางการทหารในภูมิภาค ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายหลักของสหรัฐฯ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ การดำรงการครอบความเป็นเจ้า การปิดล้อมจีน และการกำจัดขบวนการก่อการร้ายในภูมิภาค

2.2.3 อิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

John ได้กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญต่อ

สหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ ก็คืออิทธิพลของจีน ขณะนี้กำลังมีการถกเถียงกันในเอเชียว่า การผงาดขึ้นมาของจีนทางด้านเศรษฐกิจ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและภูมิรัฐศาสตร์มากน้อยเพียงใด John เชื่อว่า จีนมีความสนใจที่จะขยายอิทธิพลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองเข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถึงแม้ John จะไม่ได้ประกาศ แต่วาระซ่อนเร้นสำคัญของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็คือ การปิดล้อมและสกัดกั้นอิทธิพลของจีนสหรัฐฯ เริ่มหวาดวิตกว่าจีนจะเป็นคู่แข่ง ที่จะมาท้าทายการครอบความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ ในอนาคต รัฐบาล Bush มองว่าจีนกำลังจะเป็นภัยคุกคามมากขึ้นทุกที และมองว่าเป้าหมายหลักของจีนคือการก้าวขึ้นมาเป็นเจ้าในภูมิภาค โดยลำดับแรกคือเจ้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นข้อสรุปของยุทธศาสตร์ต่อจีน ก็คือนโยบายปิดล้อมและสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน โดยการคงกองกำลังทหารและถ้ามีโอกาสก็เพิ่มบทบาททางทหารในภูมิภาค สหรัฐฯ จึงมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะกระชับความสัมพันธ์ทางการทหารกับประเทศหลักๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์และเวียดนาม และในตอนปี Donald Rumsfeld รัฐมนตรีกลาโหมสหรัฐฯ มากล่าวสุนทรพจน์ที่สิงคโปร์ ในสุนทรพจน์ดังกล่าว Rumsfeld ก็ได้กล่าวโจมตีจีน โดยกล่าวหาว่าจีน เพิ่มงบประมาณทางการทหาร และเพิ่ม

แสนยานุภาพทางการทหารขึ้นอย่างมาก
ทั้งๆ ที่บรรยากาศทางการเมืองในภูมิภาคใน
ขณะนี้ก็ไม่ได้มีความขัดแย้งอะไร ดังนั้นจึง
อาจตีความได้ว่า จีนเพิ่มบทบาททางการ
ทหารก็เพื่อต้องการขยายอิทธิพลครอบงำ
ภูมิภาคนี้ในอนาคต

2.2.4 ปู่หาพม่า

John กล่าวว่า พม่าเป็นประเทศใน
ภูมิภาค ที่มีแนวโน้มเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่
ขัดแย้งกับสหรัฐฯ รัฐบาลทหารพม่า ยังคง
เป็นเผด็จการและกดขี่ข่มเหงประชาชนพม่า
มากขึ้นทุกที สหรัฐฯ กำลังหาหนทางที่จะ
บรรเทาสถานการณ์ดังกล่าว โดยเมื่อเดือน
มิถุนายน สหรัฐฯ ได้พยายามหยิบยกเรื่อง
พม่าขึ้นหารือ ในคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง
สหประชาชาติ ขณะนี้สหรัฐฯ กำลังแสวงหา
ความร่วมมือจากพันธมิตร ในการผลักดันให้
เรื่องพม่า อยู่ในระเบียบวาระการประชุม ของ
คณะมนตรีความมั่นคง ในเดือนตุลาคม

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถึงแม้เรื่องพม่า
จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ซึ่งก็มีความชอบธรรมที่สหรัฐฯ และประชาคม
ระหว่างประเทศ จะต้องหามาตรการเพื่อหยุด
ยั้งการกระทำดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ
อาจมีวาระซ่อนเร้น ในการผลักดันเรื่องพม่า
เป็นพิเศษ วาระซ่อนเร้นนั้นก็คือ การหาเรื่อง
ที่จะสร้างความชอบธรรม ในการเพิ่มบทบาท
ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค โดยเฉพาะบทบาท
ทางการทหาร ซึ่งก็จะโยนไปสู่การบรรลุ
เป้าหมายใหญ่ นั่นก็คือการดำรงการครอง
ความเป็นเจ้า และการปิดล้อมและสกัดกั้น

อิทธิพลของจีน เป็นที่ทราบกันดีว่า ปัจจัย
หนึ่งที่ทำให้พม่าแข็งขันต่อตะวันตก ก็คือการ
ที่มีเงินหนุนหลังอยู่

2.2.5 อาเซียน

John กล่าวว่า เป็นผลประโยชน์แห่ง
ชาติของสหรัฐฯ ที่จะต้องร่วมมือกับอาเซียน
เมื่อตอนเดือนตุลาคมปี ค.ศ. 2002 ประธานาธิบดี
Bush ก็ได้ประกาศนโยบายใหม่ต่ออาเซียน
คือ Enterprise for ASEAN Initiative
โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์ทางด้าน
เศรษฐกิจกับอาเซียน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้
ความสัมพันธ์กับอาเซียนจะราบรื่น แต่สหรัฐฯ
ก็ต้องการให้อาเซียน เพิ่มประสิทธิภาพมาก
ขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับพม่า
สหรัฐฯมีความเห็นว่า อาเซียนยังทำน้อยเกินไป
ในการที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยในภูมิภาค
โดยเฉพาะการส่งเสริมประชาธิปไตยในพม่า

สำหรับในเรื่องยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ
ต่อสมาคมอาเซียนนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า
ลึกๆ แล้ว สหรัฐฯ ไม่ต้องการให้ความสำคัญ
กับอาเซียน วาระซ่อนเร้นของสหรัฐฯ ก็คือ
ความพยายามที่จะไม่ให้ประเทศในเอเชีย
สุ่มหัวรวมกลุ่มกัน ซึ่งจะทำให้เอเชียมีอำนาจ
การต่อรองสูงขึ้น ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ ใช้กับ
เอเชียมาตลอด ก็คือการแบ่งแยกและปกครอง
อย่างไรก็ตาม จากแนวโน้มในปัจจุบันที่จีน
กำลังเพิ่มความสัมพันธ์กับอาเซียนมากขึ้นทุก
ขณะ จึงทำให้สหรัฐฯ จำใจจะต้องให้ความสำคัญ
ต่ออาเซียนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อสกัดกั้น
อิทธิพลของจีน แต่ถึงแม้สหรัฐฯจะให้ความสำคัญ
ต่ออาเซียนมากขึ้น ความสัมพันธ์กับ

อาเซียนก็ยังไม่เทียบไม่ได้กับความสัมพันธ์ อาเซียน-จีน โดยสามารถดูได้จาก ความตกลงระหว่างอาเซียนกับสหรัฐฯ นั้นมีน้อยมาก ปฏิญญาความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย ระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียน เป็นความตกลงแรกและความตกลงเดียวระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียน Bush เองถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่อยากจะพูดถึงอาเซียน สหรัฐฯ กับอาเซียนยังไม่มีการประชุมสุดยอด ทั้งๆ ที่ในขณะนี้มหาอำนาจต่างๆ ก็มีการประชุมสุดยอดกับอาเซียนแทบทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ในปีนี้ก็จะมีการประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซียเป็นครั้งแรก นอกจากนี้สหรัฐฯ ก็ยังไม่มีข้อตกลง FTA กับอาเซียน ทั้งกลุ่ม ในขณะที่อาเซียนมีการเจรจา FTA กับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบในลักษณะนี้ก็จะเห็นได้ว่า นโยบายที่สหรัฐฯ ประกาศว่า จะให้ความสำคัญกับอาเซียน จะขัดแย้งกับความเป็นจริง

2.2.6 ฟิลิปปินส์

John กล่าวว่า ประเทศที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญเป็นพิเศษเป็นพิเศษก็คือ พันธมิตรทางการทหารกับสหรัฐฯ ได้แก่ ฟิลิปปินส์และไทย อีกประเทศหนึ่งไม่ได้เป็นพันธมิตรทางการทหาร แต่เป็นหุ้นส่วนที่เป็นพิเศษกับสหรัฐฯ นั่นก็คือ สิงคโปร์ และประเทศที่เป็นไพบีไฮม์ของสหรัฐฯ ที่จะต้องจับตามองกันให้ดี ก็คือ เวียดนาม

สำหรับฟิลิปปินส์นั้น ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ก็กระชับแน่นแฟ้นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน โดย

สหรัฐฯ ได้กระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับฟิลิปปินส์ ในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ฟิลิปปินส์ก็เป็นประเทศแนวร่วมแรกๆ ที่ส่งกองกำลังทหารเข้าไปในอิรัก ในปี ค.ศ. 2003 สหรัฐฯ ก็ได้มอบสถานะพันธมิตรนอกนาโต้ให้กับฟิลิปปินส์

2.2.7 ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน John ก็ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทวิภาคีก็กระชับแน่นแฟ้น เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน ในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ประเทศไทยก็ได้เป็นพันธมิตรหลัก และได้ส่งกองกำลังร่วมกับกองกำลังนานาชาติ ทั้งในอัฟกานิสถานและในอิรัก ไทยกับสหรัฐฯ ยังมีการซ้อมรบร่วม COBRA GOLD เป็นประจำทุกปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการซ้อมรบร่วมที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย ประเทศไทยก็ได้รับมอบสถานะพันธมิตรนอกนาโต้ และขณะนี้กำลังเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับสหรัฐฯ อยู่ด้วย สำหรับสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้นั้น สหรัฐฯ จะจับตาและติดตามสถานการณ์และพัฒนาการความรุนแรงอย่างใกล้ชิด

อย่างไรก็ตาม John กล่าวว่า มีปัญหาหนึ่งที่ไทยกับสหรัฐฯ มีความเห็นไม่ตรงกัน นั่นก็คือนโยบายต่อพม่า John อ้างว่า ยุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์ของไทยต่อพม่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นสหรัฐฯ จะกดดันประเทศไทยต่อไป เพื่อที่จะให้ไทยกดดันรัฐบาลทหารพม่า เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทางบวก

2.2.8 สิงคโปร์

John กล่าวว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม ประธานาธิบดี Bush กับนายกรัฐมนตรี Lee ของสิงคโปร์ ได้ลงนามในกรอบความตกลงทางยุทธศาสตร์ Strategic Framework Agreement โดยสหรัฐฯ เน้นว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่สนับสนุนให้สหรัฐฯ คงบทบาททางด้านความมั่นคง ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกรอบความตกลงยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็จะครอบคลุม ความเป็นหุ้นส่วนทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศทั้ง 2 สิงคโปร์และสหรัฐฯ ได้ลงนามในข้อตกลง FTA ไปแล้ว สิงคโปร์จึงเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มี FTA กับสหรัฐฯ John ได้กล่าวสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ ถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดความสัมพันธ์หนึ่งของประเทศในเอเชีย

ผู้เขียนอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า สิงคโปร์ รู้ดีว่าเป็นประเทศเล็ก จึงมีความเปราะบางทางด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ของสิงคโปร์จึงต้องพยายามดึงเอามหาอำนาจนอกภูมิภาค มาถ่วงดุลกับมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์จึงพยายามอย่างมากที่จะใกล้ชิดกับสหรัฐฯ และขณะนี้ก็อาจจะกล่าวได้ว่าสิงคโปร์ ในทางพฤตินัยได้กลายเป็นพันธมิตรประเทศที่ 3 กับสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ไปแล้ว

2.2.9 เวียดนาม

ประเทศสุดท้าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นไฟโบใหม่ของสหรัฐฯ ก็คือ เวียดนาม John ได้

กล่าวว่า เมื่อเดือนมิถุนายน การเยือนสหรัฐฯ ของนายกรัฐมนตรีเวียดนามและการพบปะกับประธานาธิบดี Bush ถือได้ว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือที่เพิ่มมากขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ ได้มีการลงนาม ในข้อตกลงการอบรมและการศึกษาทางด้านการทหารระหว่างสหรัฐฯ และเวียดนาม ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของเวียดนามที่ต้องการจะมีความสัมพันธ์ทางการทหารกับสหรัฐฯ ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น สหรัฐฯ ก็กำลังสนับสนุนให้เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกของ WTO John ได้สรุปว่า เวียดนามกำลังจะกลายเป็นผู้เล่นสำคัญในภูมิภาค ซึ่งความพยายามดังกล่าวของเวียดนามจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค

ผู้เขียนขอสรุปสั้น ๆ ว่า เวียดนาม กำลังเป็นไฟโบใหม่ของสหรัฐฯ สหรัฐฯ รู้ดีว่า เวียดนามมีประวัติศาสตร์อันขมขื่นกับจีนมา นับพันปี เวียดนามจึงมีความหวาดระแวงจีน และไม่ชอบจีนมาโดยตลอด เวียดนามจึงมีศักยภาพที่จะเป็นหมากอีกตัวหนึ่งในการสร้างแนวร่วมของการปิดล้อมจีน

2.3 การประกาศนโยบายของ Bush ที่สิงคโปร์

ในช่วงระหว่างการเดินทางมาเยือนในปี ค.ศ. 2006 ของประธานาธิบดี Bush เพื่อเข้าร่วมประชุม APEC ที่เวียดนามนั้น Bush ได้แะกล่าวสุนทรพจน์ที่สิงคโปร์ซึ่งถือว่าเป็นสุนทรพจน์ที่สำคัญเพราะเป็นการประกาศนโยบายของสหรัฐฯ ต่อเอเชีย จะได้

สรุปและวิเคราะห์สุนทรพจน์ดังกล่าวโดยแบ่งออกเป็นข้อๆ ได้ดังนี้¹⁰

2.3.1 ภาพรวม

ในสุนทรพจน์ดังกล่าว Bush ได้กล่าวถึงบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาคตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือเป็นเวลากว่า 60 ปีแล้ว ที่สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายเปิดประตูให้กับสินค้าของเอเชีย และคงกองกำลังทหารในภูมิภาคเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพ โดย Bush อ้างว่า จากการดำเนินนโยบายดังกล่าว สหรัฐฯ ได้มีส่วนช่วยให้เอเชียพัฒนาขึ้นมาได้ในปัจจุบัน

สำหรับในศตวรรษที่ 21 นี้ สหรัฐฯ จะยังคงบทบาทในเอเชียไว้ ทั้งนี้เพราะการค้ากับประเทศในแปซิฟิก ขณะนี้มีปริมาณมากกว่าการค้าของสหรัฐฯ กับประเทศในแอฟริกาและในศตวรรษที่ 21 นี้ เราได้เห็นภัยคุกคามในรูปแบบใหม่โดยเฉพาะการก่อการร้ายและการแพร่ขยายของอาวุธร้ายแรง ท่ามกลางการทำลายต่างๆ เหล่านี้ ได้มีเสียงเรียกร้องให้สหรัฐฯ ถอนตัวและปิดประตูให้กับประชาคมโลก นี่คือนโยบายโดดเดี่ยวนิยมและการปกป้องทางการค้าซึ่งสหรัฐฯ ต้องปฏิเสธแนวคิดดังกล่าว

2.3.2 เศรษฐกิจ

สำหรับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจนั้น Bush ได้กล่าวเน้นในหลายเรื่องด้วยกัน ดังนี้

2.3.2.1 WTO

สหรัฐฯ จะยังคงผลักดันให้การเจรจา

WTO รอบโดฮาประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงโดฮาต้องมีการเปิดตลาดอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสหรัฐฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะช่วยผลักดันให้การเจรจา WTO กลับมาเดินหน้าต่อไปได้

2.3.2.2 เขตการค้าเสรี (FTA)

Bush กล่าวว่า ขณะนี้สหรัฐฯ ได้มีการเจรจา FTA กับหลายๆ ประเทศในภูมิภาค โดยได้มีการลงนามในข้อตกลง FTA กับสิงคโปร์และออสเตรเลียไปแล้ว โดยในขณะนี้สหรัฐฯ กำลังเจรจา FTA กับมาเลเซียและเกาหลีใต้

ประเด็นเรื่อง FTA นี้ ผู้เขียนอยากตั้งข้อสังเกตว่า เป็นที่น่าสนใจว่า Bush ไม่ได้กล่าวถึงประเทศไทย คือ พูดแต่เพียงว่า กำลังเจรจา FTA กับมาเลเซียและเกาหลีใต้ แต่ไม่มีไทย จึงทำให้คาดการณ์ว่า การเจรจา FTA ไทยกับสหรัฐฯ คงจะประสบปัญหา อาจถึงขั้นยุติการเจรจา แต่ความเป็นไปได้ก็ทางหนึ่ง คือ การเจรจาอาจยังคงดำเนินต่อไป แต่การที่ Bush ละเว้นไม่พูดถึงประเทศไทยนั้น อาจจะเป็นการส่งสัญญาณให้รัฐบาลในตอนนั้นที่เป็นรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารตระหนักถึงความไม่พอใจของสหรัฐฯ และถือเป็นการลงโทษรัฐบาลไทย และอาจจะเพื่อเป็นการบีบรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ให้รีบเร่งใน

¹⁰ U.S. Government, *President Bush Visits National Singapore University, University Cultural Centre Theatre, National Singapore University Singapore, November 16, 2006* ; ประภัสสร เทพชาตรี "มุขประกาศนโยบายต่อเอเชีย" ไทยโพสต์ 24 พฤศจิกายน 2549 : 4.

การเดินทางกลับคืนสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยเร็ว

2.3.2.3 APEC

สำหรับ APEC นั้น Bush ได้กล่าวว่า มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 ในการประชุมที่โบกอร์ (Bogor) อินโดนีเซีย APEC ได้บรรลุถึงข้อตกลงที่จะเปิดเสรีการค้าและการลงทุนในภูมิภาคภายในปี ค.ศ. 2020 ขณะนี้ได้มีข้อเสนอที่จะให้มีการจัดทำเขตการค้าเสรีสำหรับ APEC (Free Trade Area of the Asia-Pacific) ซึ่ง Bush ได้ประกาศว่า แนวคิด FTA นี้ น่าจะได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังย้ำว่าจะทำให้ APEC เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น

เกี่ยวกับเรื่องนโยบายสหรัฐฯ ต่อ APEC นี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า สหรัฐฯ ยังคงพยายามจะครอบงำและใช้ประโยชน์จาก APEC ต่อไป โดยมีแนวโน้มที่จะพยายามผลักดัน APEC ให้เป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุดในภูมิภาค โดยจะเน้นทั้งเรื่องเศรษฐกิจและความมั่นคง สำหรับเรื่อง FTA นั้น ในระหว่างการประชุม APEC ที่ฮานอย สหรัฐฯ พยายามผลักดันเต็มที่ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ วาระซ่อนเร้นของสหรัฐฯ คือ การจะให้ FTA APEC มาเป็นตัวกันไม่ให้ประเทศในเอเชียรวมกลุ่มกันโดยไม่มีสหรัฐฯ อยู่ด้วย

2.3.2.4 การให้ความช่วยเหลือทาง ด้านเศรษฐกิจ

Bush ประกาศว่า รัฐบาลสหรัฐฯ ได้มีการริเริ่มแนวนโยบายต่างประเทศใหม่ ซึ่งเป็น

ความคิดริเริ่มในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจซึ่งโครงการนี้มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Millennium Challenge Account โดย Bush ได้ประกาศว่า ได้มีการทำข้อตกลงกับฟิลิปปินส์ไปแล้ว และกำลังจะมีการลงนามในข้อตกลงกับอินโดนีเซีย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่มีข้อมูลว่า ในกรณีของไทยได้มีการเจรจาข้อตกลงกับสหรัฐฯ หรือไม่ แต่บรรยากาศการเมืองในขณะนั้น คงจะเป็นการยากที่สหรัฐฯ จะเจรจาข้อตกลงดังกล่าวกับไทย

2.3.3 ความมั่นคง

2.3.3.1 การก่อการร้ายและอาวุธร้ายแรง

สหรัฐฯ ยังคงให้ความสำคัญกับการก่อการร้ายและอาวุธร้ายแรง โดย Bush ได้กล่าวย้ำว่า ภัยอันตรายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับโลกเรา คือการที่ขบวนการก่อการร้ายจะสามารถมีอาวุธร้ายแรงอยู่ในครอบครอง (อาวุธร้ายแรงคือ อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และอาวุธกัมมันตภาพรังสี)

2.3.3.2 เกาหลีเหนือ

สำหรับในภูมิภาคนี้ ปัญหาการแพร่ขยายของอาวุธร้ายแรงที่สำคัญที่สุดมาจากเกาหลีเหนือ แต่จุดยืนของสหรัฐฯ คือ การถ่ายโอนอาวุธนิวเคลียร์และวัตถุดิบนิวเคลียร์จากเกาหลีเหนือสู่ประเทศอื่นหรือสู่ผู้ก่อการร้ายจะถือว่าเป็นภัยคุกคามอย่างมากต่อสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่จะตามมา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคจะต้องส่งสัญญาณให้เกาหลีเหนือตระหนักว่า การแพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์จะเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้

หลังจากที่เกาหลีเหนือได้ทดลองอาวุธนิวเคลียร์ไป และต่อมากณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีมติลงโทษคว่ำบาตรเกาหลีเหนือ สหรัฐฯ จะยังคงร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในกรอบประชุม 6 ฝ่าย และจุดยืนของสหรัฐฯ ที่แน่ชัดคือ เกาหลีเหนือจะต้องยุติโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์

2.3.3.3 พันธมิตรทางทหาร

Bush ได้กล่าวว่า อเมริกาให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มความร่วมมือทางทหารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะกับพันธมิตรหลักๆ ของสหรัฐฯ

- โดย Bush ได้กล่าวถึงญี่ปุ่น ว่าขณะนี้กำลังร่วมมือกันในการสร้างระบบป้องกันการโจมตีจากขีปนาวุธ
- สำหรับเกาหลีใต้ สหรัฐฯ ร่วมมือกับเกาหลีใต้ในการเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันภัย
- กับออสเตรเลีย มีความร่วมมือกันในการฝึกอบรบร่วม และร่วมมือกันทางด้านข่าวกรอง และการวิจัยการป้องกันการโจมตีจากขีปนาวุธ
- สำหรับฟิลิปปินส์ สหรัฐฯ กำลังเข้าไปช่วยกองทัพฟิลิปปินส์เพิ่มศักยภาพในการต่อสู้กับขบวนการก่อการร้าย
- กับอินเดีย ได้มีการจัดทำข้อตกลงขยายความร่วมมือทางการทหาร

- กับเวียดนาม ก็ได้มีความร่วมมือทางทหารมากขึ้น
- และกับสิงคโปร์ สหรัฐฯ ได้ลงนามในกรอบความตกลงทางยุทธศาสตร์ซึ่งเน้นการซ้อมรบร่วมและความร่วมมือในการวิจัยและการพัฒนาทางทหาร

ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตว่า ในอดีตนั้นในสุนทรพจน์ของผู้นำสหรัฐฯ เวลากล่าวถึงพันธมิตรในเอเชีย สหรัฐฯ จะกล่าวถึง 5 พันธมิตรหลัก คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์และไทย แต่ในสุนทรพจน์ของ Bush ในคราวนี้ Bush ไม่ได้พูดถึงไทยเลย คิดว่าคงจะเป็นความจงใจของสหรัฐฯ ที่ต้องการส่งสัญญาณให้ฝ่ายไทยเห็นว่า สหรัฐฯ ไม่พอใจต่อการทำรัฐประหารและต่อรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ของไทย เท่ากับเป็นการขู่หาสหรัฐฯ กำลังจะลดระดับความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

2.4 การประกาศนโยบายของ Bush ที่กรุงเทพฯ¹¹

เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม ค.ศ. 2008 Bush ได้เดินทางมาเยือนไทย และได้กล่าวสุนทรพจน์ประกาศนโยบายต่อเอเชีย ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ในส่วนนี้จะได้วิเคราะห์เกี่ยวกับสุนทรพจน์ดังกล่าว โดยจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ นโยบายที่ประกาศ กับนโยบายที่ไม่ได้ประกาศ

¹¹ U.S. Government, "President Bush's Remarks in Bangkok, Thailand : Bush celebrates the 175th anniversary of U.S.-Thailand relations" August 7, 2008 <www.america.gov>

2.4.1 นโยบายที่ประกาศ

เริ่มต้นมา Bush ก็ได้กล่าวชื่นชมประเทศไทยว่า เป็นพันธมิตรที่เก่าแก่ที่สุดของสหรัฐฯ ในเอเชีย ซึ่งมีมายาวนานถึง 175 ปี การที่ทั้ง 2 ประเทศให้ความสำคัญกับการเปิดกว้าง และ เสรีภาพ นำไปสู่การเป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่น เห็นได้จาก ทหารสหรัฐฯ และทหารไทยได้ร่วมเป็นพันธมิตรกัน ทั้งในสงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม เรื่อยมาจนถึงสงครามในอัฟกานิสถานและอิรัก Bush กล่าวชื่นชมไทยเป็นอย่างมาก ในโอกาสครบรอบ 175 ปี ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ สหรัฐฯมองไทยว่า เป็นผู้นำในภูมิภาค และเป็นหุ้นส่วนกับสหรัฐฯ ทั่วโลก

Bush ได้กล่าวว่า เรื่องราวของประเทศไทย ก็คือเรื่องราวของภูมิภาคนี้ นั่นคือ ตลอดเวลา 60 ปีที่ผ่านมา ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เอเชียได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากภูมิภาคที่มีแต่ความยากจน ขณะนี้กลายเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตที่สูงมาก และ Bush ก็กล่าวว่า อเมริกามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของเอเชีย โดยเฉพาะการคงกองกำลังทหารของสหรัฐฯ ทำให้เกิดเสถียรภาพในเอเชีย การมีปฏิสัมพันธ์ทางการทูต และการเปิดตลาดสหรัฐฯ เพื่อรองรับสินค้าส่งออกจากเอเชีย

สุนทรพจน์ของ Bush ในครั้งนี้ เป็นการกล่าวถึงความสำเร็จของนโยบาย Bush ต่อเอเชีย โดย Bush ได้กล่าวว่า เมื่อเขาได้เข้ามาเป็นประธานาธิบดี ก็เชื่อว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับเอเชียให้มากขึ้น ดังนั้น

ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา สหรัฐฯ จึงได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมาย 4 ประการด้วยกัน ประการแรกคือ การกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรทั้ง 5 ประการที่สองคือ การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับประเทศต่างๆ ประการที่สามคือ การดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ และประการที่สี่คือ การเผชิญกับสิ่งท้าทายร่วมกัน

สำหรับเป้าหมายประการแรกคือ การกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรทั้ง 5 นั้น Bush บอกว่าสหรัฐฯ มีพันธมิตรที่มีสนธิสัญญาทางทหารกับสหรัฐฯ อยู่ 5 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไทย ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับพันธมิตรทั้ง 5 เป็นอย่างมาก โดยได้มีการลงนามสนธิสัญญาฉบับใหม่กับออสเตรเลียเพื่อกระชับความร่วมมือทางการทหาร สหรัฐฯ ได้ช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางทหารของฟิลิปปินส์ และกระชับความสัมพันธ์ทางทหารกับไทย เกาหลีใต้และญี่ปุ่น

เป้าหมายประการที่ 2 คือ การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่พันธมิตร แต่มีค่านิยมร่วมกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะประเทศประชาธิปไตย โดย Bush ได้เน้นว่า ในสมัยของเขา สหรัฐฯ ได้กระชับความสัมพันธ์กับอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลกก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สหรัฐฯ ได้กระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอาเซียน และได้ร่วมกับประเทศ

ประชาธิปไตยในภูมิภาค จัดตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมา เรียกว่า Asia Pacific Democracy Partnership ซึ่งเป็นองค์กรเดียวในภูมิภาค ที่เน้นการส่งเสริมสถาบันและค่านิยมประชาธิปไตยในเอเชีย

สำหรับเป้าหมายที่ 3 คือเรื่องการค้า Bush ได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อ FTA โดยได้กล่าวว่า ในตอนที่เข้ามารับตำแหน่งใหม่ๆ สหรัฐฯ มี FTA กับประเทศต่างๆ เพียง 3 ประเทศเท่านั้น แต่ขณะนี้เพิ่มเป็น 14 ประเทศ ซึ่งในเอเชียคือ FTA กับ สิงคโปร์ และออสเตรเลีย นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้เจรจา FTA กับเกาหลีใต้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตอนนี้อยู่ในช่วงการเสนอต่อสภา สหรัฐฯ ได้เริ่มเจรจา FTA กับมาเลเซีย และเจรจาสันธิสัญญาการลงทุนกับเวียดนาม Bush ได้เน้นในสุนทรพจน์ว่า หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การเจรจา FTA ไทย-สหรัฐฯ คงจะเดินหน้าต่อไปได้

สำหรับเป้าหมายประการสุดท้ายของนโยบายสหรัฐฯ ต่อเอเชีย คือ การเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทายร่วมกัน สำหรับ Bush มีสิ่งท้าทายอยู่ 4 เรื่อง ดังนี้

เรื่องแรกคือ การเผชิญหน้ากับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย โดย Bush ได้กล่าวไว้ว่า สหรัฐฯ ได้ร่วมมือกับพันธมิตรในภูมิภาค และประสบความสำเร็จในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยได้จับกุมและสังหารผู้ก่อการร้ายเป็นจำนวนมาก และกำลังร่วมมือกันในการต่อสู้กับอุดมการณ์มุสลิมหัวรุนแรง โดยสหรัฐฯ สนับสนุนประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ในความพยายามที่

จะต่อสู้กับแนวคิดหัวรุนแรง

ภัยคุกคามอีกเรื่องหนึ่งคือ ภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือกำลังร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อป้องกันไม่ให้เกาหลีเหนือคุกคามภูมิภาคด้วยอาวุธนิวเคลียร์ อเมริกาได้ร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคจัดการประชุม 6 ฝ่าย และกำลังประสบความสำเร็จในการบีบให้เกาหลีเหนือยุติการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์

สิ่งท้าทายเรื่องที่ 3 คือ ความพยายามที่จะยุติระบอบเผด็จการในพม่า สหรัฐฯ เรียกร้องให้รัฐบาลทหารพม่า ปล่อยตัวนางอองซาน ซูจี และสหรัฐฯ จะร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อแสวงหาเสรีภาพให้แก่ชาวพม่าให้ได้

และสุดท้ายที่ Bush มองว่าเป็นสิ่งท้าทายคือ อนาคตของจีน อย่างไรก็ตาม สุนทรพจน์ของ Bush ก็ไม่ได้โจมตีจีนมากมายนัก มีลักษณะประนีประนอมและเป็นภาษาทางการพูดค่อนข้างมาก โดยพยายามบอกว่า สหรัฐฯ และจีนมีผลประโยชน์ร่วมกันหลายเรื่อง โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยการผงาดขึ้นมาของจีนทางเศรษฐกิจ จะทำให้จีนเป็นตลาดใหญ่สำหรับการส่งออกจากทั่วโลก

แต่ Bush ก็ไม่วายที่จะสั่งสอนจีนว่า จีนจะต้องยึดมั่นกับกฎระเบียบของเศรษฐกิจโลก สหรัฐฯ สนับสนุนจีนให้เป็นสมาชิก WTO แต่ Bush ก็กล่าวว่า รู้สึกผิดหวังที่การเจรจารอบ Doha กำลังสะดุดหยุดลง และพูดเป็นทำนองเหมือนกับจะโยนความผิด

ให้กับจีน โดยกล่าวว่า จะพยายามผลักดันให้จีนช่วยที่จะให้การเจรจาประสบความสำเร็จ

Bush ยังกล่าวถึงปัญหาในเรื่องของค่าเงินหยวน และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของจีน Bush กล่าวในทำนองสั่งสอนจีนต่อว่า การที่จีนจะกลายมาเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลกนั้น สิ่งที่ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ของโลก

และในตอนท้าย Bush ก็หวนกลับมาโจมตีจีนในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน

Bush บอกว่า ก็คงขึ้นอยู่กับจีนว่าจีนจะตัดสินใจอย่างไรกับอนาคตของจีน แต่สำหรับอเมริกาก็พร้อมสำหรับความเป็นไปได้ทุกรูปแบบ

2.4.2 นโยบายที่ไม่ได้ประกาศ¹²

จากที่ได้กล่าวข้างต้น เป็นการสรุปสุนทรพจน์ที่ Bush กล่าวที่กรุงเทพฯ ซึ่งถ้าจะให้ประเมินแล้ว คิดว่า ก็ไม่ได้เป็นสุนทรพจน์ที่กล่าวนโยบายอะไรใหม่ที่นำตื่นเต้น ดูแล้วไม่มีอะไรใหม่ เป็นเพียงการตอกย้ำจุดยืนเดิมของสหรัฐฯ และเป็นการประเมินความสำเร็จในรอบ 7 ปีของ Bush ในเอเชียเสียมากกว่า

สุนทรพจน์ของ Bush ในครั้งนี้ มีลักษณะการพูดจากภาษาดอกไม้มาก ทั้งนี้เพื่อลดกระแสต่อต้านรัฐบาล Bush ทั้งในสหรัฐฯ และในประชาคมโลก Bush กำลังจะประกาศรักษาสถานะเสียงเพื่อช่วย John McCain ผู้สมัครจากพรรครีพับลิกัน พรรคเดียวกับ Bush

นอกจากนี้ นโยบายที่ Bush ประกาศ

ที่กรุงเทพฯ ก็คงไม่มีความสำคัญ เพราะ Bush คงจะไม่มีเวลาที่จะเอานโยบายนี้ไปสานต่อให้เกิดผลได้ เพราะเหลือเวลาอีกไม่กี่เดือน Bush ก็จะลงจากตำแหน่งแล้ว

สุนทรพจน์ของ Bush เป็นนโยบายที่ประกาศ ซึ่งเป็นภาษาดอกไม้ แต่ที่สำคัญกว่าคือนโยบายที่ไม่ได้ประกาศ ซึ่งเป็นวาระซ่อนเร้นของสหรัฐฯต่อเอเชีย

ยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ ที่ไม่ได้ประกาศและเป็นวาระซ่อนเร้นที่สำคัญคือยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีน และยุทธศาสตร์การป้องกันการรวมกลุ่มของประเทศในเอเชีย

สำหรับยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้านั้น เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดยสหรัฐฯ จะพยายามทุกวิถีทางที่จะครองความเป็นเจ้าทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาคต่อไป ให้ได้ยาวนานที่สุด

แต่สิ่งที่อเมริกากลัวที่สุดคือ การที่จะมีประเทศที่ผงาดขึ้นมาท้าทายความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ และจะมาแย่งตำแหน่งอันดับ 1 ไปจากอเมริกา ในอนาคต เศรษฐกิจของจีนจะแซงหน้าสหรัฐฯ อเมริกาจึงเริ่มกลัวว่า จีนจะผงาดขึ้นมาท้าทาย และเป็นคู่แข่งสหรัฐฯ อิทธิพลของจีนจะขยายออกไป และในระยะยาว เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน สหรัฐฯ จึงกำลังดำเนินยุทธศาสตร์ปิดล้อมจีน และยุทธศาสตร์สกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน โดยพยายามดึงเอาประเทศต่างๆ ในภูมิภาค มาเป็นพันธมิตรกับ

¹² ประภัศร์ เทพชาตรี "Bush ประกาศนโยบายต่อเอเชียที่กรุงเทพฯ" ไทยโพสต์ 14 สิงหาคม 2551 : 4

สหรัฐฯ เพื่อปิดล้อมจีน

สำหรับวาระซ่อนเร้นอีกเรื่องหนึ่งคือ ยุทธศาสตร์การป้องกันไม่ให้ประเทศในเอเชีย รวมกลุ่มกัน ซึ่งจะเห็นได้จากท่าทีของสหรัฐฯ ต่อพัฒนาการของกรอบอาเซียน+3 ซึ่งเป็น กรอบความร่วมมือของอาเซียนกับ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ซึ่งเป้าหมายระยะยาว จะพัฒนาไป เป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหากกลุ่มนี้ สามารถรวมกันได้จริง จะกลายเป็นกลุ่มที่มี อิทธิพลและจะทำท่าทีการครองความเป็น เจ้าของสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก จะทำให้อิทธิพล ของสหรัฐฯ ลดลง และจะทำให้สหรัฐฯ ถูก กีดกันออกไปจากภูมิภาค สหรัฐฯ จึงมีแนว โนม์ที่จะคัดค้าน และต่อต้านการรวมกลุ่มดัง กล่าวมากขึ้นเรื่อยๆ

2.4.2.1 ยุทธศาสตร์การครองความ เป็นเจ้า

สำหรับยุทธศาสตร์การครองความ เป็นเจ้านั้น เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดย สหรัฐฯ จะพยายามทุกวิถีทางที่จะครองความ เป็นเจ้า ทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาค ต่อไป ให้ได้ยาวนานที่สุด และยุทธศาสตร์นี้ ก็เป็นยุทธศาสตร์ที่ Bush ไม่มีทางเลือกที่จะ ประกาศ

ระบบโลกขณะนี้ เป็นระบบ 1 ขั้ว อำนาจ ที่มีสหรัฐฯ เป็นอภิมหาอำนาจเพียง หนึ่งเดียว ถ้าเปรียบระบบโลกเป็นปีระมิด อเมริกาที่อยู่บนยอดปีระมิดเพียงผู้เดียว และ ทุกประเทศก็ต้องยอมสยบให้อเมริกา ต้อง ร่วมมือกับอเมริกา

2.4.2.2 ยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีน

สิ่งที่อเมริกากลับที่สุดคือ การที่จะมี ประเทศที่ผงาดขึ้นมาท้าทายความเป็นเจ้าของ อเมริกา และมาแย่งตำแหน่งอันดับ 1 ของ โลกไปจากอเมริกา

ในปี ค.ศ. 2025 มีการคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจของจีนจะใหญ่เท่ากับอเมริกา อเมริกา เริ่มกลัวว่าจีนจะผงาดขึ้นมาท้าทายและ เป็น คู่แข่งของสหรัฐฯ อิทธิพลของจีนจะขยาย ออกไป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระยะยาว จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน สหรัฐฯ จึง พยายามสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีน ในจุดต่างๆ ในคาบสมุทรเกาหลี การเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ได้หวั่น ความพยายามที่จะแข่ง กับจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดย การพยายามดึงเอาประเทศต่างๆ อาทิ ฟิลิปปินส์ ไทย สิงคโปร์ เวียดนาม ให้มาเป็นพันธมิตร กับอเมริกา ส่วนทางเอเชียใต้ อินเดียก็ ไม่ ยอยากให้จีนใหญ่ขึ้นมา เพราะฉะนั้น อินเดียจึง เป็นอีกประเทศหนึ่งที่จะแข่งกับจีนในระยะยาว ทางตะวันตกของจีนในขณะนี้ อเมริกา ก็เข้าไป แล้ว ในอิรัก อัฟกานิสถาน และเอเชียกลาง

แต่ยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีนของ สหรัฐฯ ปัจจุบันนั้น จะไม่เหมือนกับยุทธ- ศาสตร์การปิดล้อมคอมมิวนิสต์ในสมัยสงคราม เย็น ทั้งนี้เพราะอเมริกายังหวังผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจจากจีน โดยเฉพาะด้านการค้า และการลงทุน การปิดล้อมจีนจึงเน้นทางด้าน การทหาร แต่ทางด้านเศรษฐกิจยังคงเปิดช่อง ปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้น ยุทธศาสตร์จึงมี ลักษณะกึ่งปิดล้อม กึ่งปฏิสัมพันธ์ หรือปิด ล้อมทางทหาร แต่ปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

2.4.2.3 ยุทธศาสตร์สงครามต่อต้านการก่อการร้าย

หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน แนวโน้มการปะทะกันทางอารยธรรม (Clash of Civilizations) โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างตะวันตกกับอิสลามกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น สหรัฐฯ จึงดำเนินยุทธศาสตร์สงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยสหรัฐฯ มองว่า การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ ขณะนี้ กำลังถูกท้าทายอย่างมากจากขบวนการก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง

อเมริกาได้ฉวยโอกาสจากการประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ในการเพิ่มบทบาททางทหารในภูมิภาค โดยส่งทหารเข้าไปในฟิลิปปินส์ และกระชับความสัมพันธ์ทางทหารกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค อาจกล่าวได้ว่า อเมริกาใช้กระสุนนัดเดียว ยิงได้นก 3 ตัว นกตัวแรกคือ อเมริกาจะได้เข้ามาทำลายเครือข่ายการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นกตัวที่ 2 คือ อเมริกาจะได้ใช้โอกาสดังกล่าวขยายบทบาททางทหารในภูมิภาค และครองความเป็นเจ้าต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่นกตัวที่ 3 คือ การปิดล้อมจีนไปด้วย

2.4.2.4 ยุทธศาสตร์ Hub & Spoke

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยผ่านช่องทาง 2 ช่องทาง

ช่องทางแรกคือ ความสัมพันธ์ทวิภาคี ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ โดยในช่วงตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้สร้าง

เครือข่ายพันธมิตรทางด้านการทหารทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทยและออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า Hub and Spoke หรือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง และความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ

นอกจากนี้ อเมริกาได้พยายามเพิ่มบทบาททางทหารกับประเทศที่ไม่ได้เป็น 5 พันมิตรด้วย ไม่ว่าจะเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้และเอเชียกลาง อาทิ อินเดีย ปากีสถาน อุซเบกิสถาน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม กำลังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันทางทหารมากขึ้นเรื่อยๆ

เพราะฉะนั้น ในเอเชียเกือบทั้งหมดเป็นพันธมิตรหรือมีความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐฯ และความสัมพันธ์เกือบทั้งหมด ก็ดูเหมือนจะรอบล้อมจีน หรือปิดล้อมจีน

เพราะฉะนั้น ในเอเชียมีไม่กี่ประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐฯ คือ เกาหลีเหนือ ลาว จีน พม่า และเนปาล นอกนั้นเป็นพวกอเมริกาหมด จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์ Hub & Spoke ทำให้อเมริกาครองความเป็นเจ้าอย่างชัดเจน

2.4.2.5 ยุทธศาสตร์พหุภาคี

อีกช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ คือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี ในระยะหลังๆ สหรัฐฯ พยายามใช้ประโยชน์จาก APEC อย่างไม่รู้ก็ตาม สำหรับความสัมพันธ์กับอาเซียนนั้น ยังไม่แนบแน่นเท่าที่ควร ทั้งนี้จะเห็นได้

ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ อาเซียน-จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ดังนั้น ถึงแม้สหรัฐฯ จะยังคงรองความเป็นเจ้าในมิติทางการทหาร แต่ในมิติทางการเมือง การทูต และเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุก และอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และการจัดทำข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีน

นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาการในกรอบใหญ่คือ กรอบอาเซียน+3 ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ซึ่งเป้าหมายระยะยาว จะพัฒนาไปเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแนวโน้มนี้ จะทำให้อิทธิพลของสหรัฐฯ ลดลง และจะทำให้สหรัฐฯ ถูกกีดกันออกไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำทลายอำนาจของสหรัฐฯ มากขึ้นเรื่อยๆ และสหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะมีท่าทีคัดค้าน และต่อต้านการรวมกลุ่มดังกล่าวในอนาคต

จากแนวโน้มข้างต้น สหรัฐฯ จึงคงจะได้ข้อสรุปแล้วว่า หากสหรัฐฯ อยู่เฉยๆ อิทธิพลของจีนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯ จะลดลงเรื่อยๆ ซึ่งจะกระทบต่อยุทธศาสตร์ใหญ่ของสหรัฐฯ คือ การครองความเป็นเจ้าในภูมิภาค ดังนั้น จึงได้เห็นสหรัฐฯ เริ่มเคลื่อนไหว จากในอดีต ที่สหรัฐฯ ไม่เคยให้ความสำคัญต่ออาเซียน แต่

ในปัจจุบัน นโยบายก็เปลี่ยนแปลงไป และเห็นได้ชัดเจนว่า สหรัฐฯ ได้กลับมาให้ความสำคัญต่ออาเซียนมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ เพื่อที่จะบรรลุยุทธศาสตร์การสกัดกั้นอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนั่นเอง

3. ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยรัฐบาล Obama¹³

3.1 ภาพรวม

นโยบายต่างประเทศของ Obama นั้น เป็นไปตามแนวเสรีนิยมที่เน้นการมองโลกในแง่ดี เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เน้นสันติภาพและไม่นิยมการใช้กำลัง สำหรับในเอเซียนั้น Obama มองว่าควรจะปฏิรูปนโยบายใหม่ โดยเน้นการพัฒนาสถาบันความร่วมมือในเอเซีย ในอดีต สหรัฐฯ เน้นความสัมพันธ์ทวิภาคีมากเกินไป

Obama ได้โจมตีนโยบายของ Bush ต่อเอเซียว่า เป็นแนวคิดที่ล้าสมัย ให้ความสำคัญกับเรื่องสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และอาวุธร้ายแรงมากเกินไป ทำให้เอเซียได้สูญเสียความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำของสหรัฐฯ สงครามอิรักได้ทำให้สหรัฐฯ ไม่สามารถให้ความสำคัญกับเอเซียเท่าที่ควร Obama เชื่อว่า สหรัฐฯ ควรจะกลับมาส่งเสริมพันธมิตรและสถาปนาเวทีพหุภาคี และกอบกู้ชื่อเสียงของสหรัฐฯ กลับคืนมาโดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใน

¹³ "U.S. Presidential Candidates' Views on Relations with Asia" *Comparative Connections* October 2008.

เอเชีย โดยเฉพาะการผงาดขึ้นมาของจีนและอินเดีย และแนวโน้มพัฒนาการของสถาบันในภูมิภาค

3.2 จีน

Obama มองจีนในแง่บวก และมองว่าการผงาดขึ้นมาของจีน จะทำให้จีนมีบทบาทความรับผิดชอบต่อโลกมากขึ้น Obama มองว่า จะต้องมีการปรับนโยบายใหม่ต่อจีน ซึ่งจะต่างจากนโยบายของ Bush ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา สหรัฐฯ กับจีนสามารถร่วมมือกันได้ในหลายๆ เรื่อง อย่างเช่น ความร่วมมือในการเจรจา 6 ฝ่าย ในปัญหาเกาหลีเหนือ ปัญหาภาวะโลกร้อนก็ต้องการความร่วมมือระหว่าง 2 ประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งจีนและสหรัฐฯ กลายเป็นประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด Obama ยังมองว่าจะสร้างความร่วมมือกับจีนในการป้องกันการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน ความร่วมมือในการยุติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในดาร์ฟู และการส่งเสริมประชาธิปไตย

3.3 ญี่ปุ่น

Obama ให้ความสำคัญกับพันธมิตรสหรัฐฯ – ญี่ปุ่น แต่กลับโจมตีรัฐบาล Bush ว่ากลับไปให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นๆ (อาทิ สงครามอิรัก) จนละเลยความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น Obama มองว่าความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่น ควรเป็นในเชิงบวก โดยร่วมมือกันเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ของโลก

3.4 เกาหลีเหนือ

สำหรับในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ นั้น จุดยืนหลักของ Obama คือการเน้นการเจรจาและสันติวิธี โดยมองว่าการที่รัฐบาล Bush ได้ตัดสินใจถอนเกาหลีเหนือออกจากรายชื่อประเทศที่สนับสนุนการก่อการร้ายนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และมองว่าในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะเผชิญกับภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือด้วยการทูตทั้งพหุภาคีและทวิภาคี

3.5 การค้า

สำหรับ Obama นั้น มีท่าทีต่อต้าน FTA มากขึ้น โดยมองว่า FTA ส่งผลกระทบในทางลบต่อคนงานในสหรัฐฯ และประกาศต่อต้านเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA เพื่อเป็นการเอาใจคนงานอเมริกัน ซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคเดโมแครต Obama เน้นว่า หากสหรัฐฯ จะเจรจา FTA ต่อ ก็ควรเป็น FTA ที่มีคุณภาพ และควรมีเนื้อหาเชื่อมโยงการค้ากับมาตรฐานแรงงานและสิ่งแวดล้อมด้วย

3.6 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับนโยบาย Obama ต่อเอเชีย นั้น ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง Obama ได้เน้นว่าจะให้ความสำคัญกับเวทีพหุภาคีของเอเชียมากขึ้น แต่ในช่วง 100 วันที่ผ่านมา ยังไม่ได้เห็นอะไรที่เป็นรูปธรรมของนโยบายใหม่ของสหรัฐฯ ต่อเอเชีย ที่จะดูน่าสนใจ คือ การที่ Hillary Clinton รัฐมนตรีต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐฯ เลือกที่จะเดินทางมาเยือนเอเชียเป็นภูมิภาคแรกหลังจากรับตำแหน่ง โดยได้เดินทางไปเยือน ญี่ปุ่น เกาหลี จีน และอินโดนีเซีย ซึ่งน่าจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีของการกระชับความสัมพันธ์กับเอเชีย นอกจากนี้ Clinton ยังได้เดินทางไปเยือน สำนักเลขาธิการอาเซียนซึ่งน่าจะเป็นการเยือนเป็นครั้งแรกของรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ และได้พบปะกับ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ จึงอาจจะเป็นการส่งสัญญาณว่า สหรัฐฯ กำลังจะให้ความสำคัญกับอาเซียนมากยิ่งขึ้น

4. บทสรุป และ ข้อเสนอแนะนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ

4.1 บทสรุปยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ผลกระทบต่อไทย

ในอนาคต นโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ควรจะเป็นไปในทิศทางใด ก่อนที่จะตอบคำถามนั้นได้ จะต้องวิเคราะห์ถึงบริบทเสียก่อน บริบทของความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ นั้นมีอยู่ 3 ประเด็นหลัก

โลกระบบ 1 ขั้ว (Unipolarism) ซึ่งหมายความว่า ระบบโลกในปัจจุบันมีสหรัฐฯ เป็นอภิมหาอำนาจหนึ่งเดียวในโลก

การผงาดขึ้นมาจากจีน ซึ่งเป็นบริบทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ในอนาคต

การปะทะกันระหว่างอารยธรรม (Clash of Civilizations) คือแนวโน้มในอนาคตที่ระบบโลกจะเกิดความขัดแย้งระหว่างอารย-

ธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างอารยธรรมตะวันตกกับอิสลาม

จากบริบททั้ง 3 ประการดังกล่าว ได้แปลมาเป็นยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ 3 ประการต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งยุทธศาสตร์หลักทั้ง 3 นั้นได้แก่

1) ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดยสหรัฐฯ จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะครองความเป็นเจ้าทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ได้ยาวนานที่สุด

2) ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 หมายความว่า การที่สหรัฐฯ จะครองความเป็นเจ้าอยู่ได้นั้น จะต้องพยายามสกัดกั้นไม่ให้มีคู่แข่งที่จะมาท้าทายการครองความเป็นเจ้าและแย่งตำแหน่งอันดับ 1 ของสหรัฐฯ ไป ซึ่งแนวโน้มในขณะนี้คือ จีนกำลังจะผงาดขึ้นมาเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุด

3) ยุทธศาสตร์การกำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เช่นเดียวกันและเกี่ยวเนื่องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ ในขณะนี้กำลังถูกท้าทายอย่างมากจากขบวนการก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยผ่านช่องทาง 2 ช่องทาง

ช่องทางแรกคือ ความสัมพันธ์ทวิภาคี ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ โดยในช่วงตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่

ที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการทหารทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทยและออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า Hub and Spoke หรือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯเป็นศูนย์กลาง และความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ

อีกช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ คือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี ในระยะหลังๆ สหรัฐฯ พยายามใช้ประโยชน์จาก APEC อย่างไรก็ตาม สำหรับความสัมพันธ์กับอาเซียนนั้นยังไม่แนบแน่นเท่าที่ควร ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ดังนั้นโดยสรุป ถึงแม้สหรัฐฯ จะยังคงครองความเป็นเจ้าในมิติทางการทหาร แต่ในมิติทางการเมือง การทูต และเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุกและอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และการจัดทำข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีน

4.2 ข้อเสนอแนะนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐฯ ?

ผู้เขียนขอเสนอว่า keyword ที่

สำคัญสำหรับอนาคตความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯคือ

- 1) ผลประโยชน์ร่วมกัน
- 2) ความสมดุลหรือดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์
- 3) นโยบายสายกลาง

จาก keyword ทั้งสาม สามารถแปลออกมาเป็นนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ได้ 2 ระดับ คือ ระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี

4.2.1 ระดับทวิภาคี

ความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี ไทย-สหรัฐฯ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน และการมีสมดุลและดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์

นโยบายไทยต่อยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯ นั้น ไทยคงจะไม่มีทางเลือกที่จะต้องคงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อหวังผลประโยชน์ที่จะได้ อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวมีความเป็นไปได้ว่า ระบบหนึ่งขั้วอำนาจจะแปรเปลี่ยนเป็นระบบหลายขั้วอำนาจ และอิทธิพลของสหรัฐฯ ในระยะยาวจะลดลงเรื่อยๆ ดังนั้นไทยควรจะต้องเตรียมนโยบายเพื่อรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในระยะยาว

สำหรับนโยบายไทยในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสกัดกั้นหรือการปิดล้อมจีนของสหรัฐฯนั้น ไทยควรที่จะดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยสิ่งที่ไทยควรทำที่สุดคือการดำเนินนโยบายสายกลาง และการสร้างดุลยภาพแห่งนโยบาย การรักษาระยะห่างอย่างเท่าเทียมกันระหว่างความสัมพันธ์ไทย-จีนกับความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

สำหรับยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ถึงแม้ว่าในประเด็นนี้จะดูเหมือนเหมือนกับว่า ไทยกับสหรัฐฯ จะมีภัยคุกคามร่วมกันก็ตาม แต่ถ้าดูลึกลงไป ไทยจะต้องระมัดระวังในการร่วมมือกับสหรัฐฯ ทั้งนี้เพราะอาจจะทำให้ไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม สิ่งที่ไทยจะต้องดำเนินนโยบายคือ การสร้างสมดุลของนโยบายที่เป็นนโยบายสายกลางโดยร่วมมือกับสหรัฐฯ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการชักศึกเข้าบ้านไม่ทำให้ไทยเป็นเป้าของการก่อการร้ายและไม่เป็นศัตรูกับโลกมุสลิม

4.2.2 ระดับพหุภาคี

สำหรับนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ในระดับพหุภาคีนั้น เป้าหมายที่สำคัญคือ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคและในเวทีพหุภาคีต่างๆ ซึ่งไทยกับสหรัฐฯ น่าจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในลักษณะเป็น win-win game

ประเด็นสำคัญคือ เวทีพหุภาคีโดยเฉพาะอาเซียนกำลังเสียดุลยภาพโดยอิทธิพลของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯ กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านการทูตและเศรษฐกิจ ดังนั้น

แนวโน้มนโยบายที่ไทยควรจะทำเนิ่นคือ การดึงสหรัฐฯ ให้กลับเข้ามาเพิ่มบทบาทโดยเฉพาะทางด้านการทูตและเศรษฐกิจในเวทีอาเซียนเพื่อถ่วงดุลอำนาจจีน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคโดยรวม

ดังนั้น ไทยควรจะต้องผลักดันให้สหรัฐฯ จัดประชุมสุดยอดกับอาเซียน จัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-สหรัฐฯ รวมทั้งผลักดันให้อาเซียนกับสหรัฐฯ มีความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เหมือนกับที่จีนได้ทำกับอาเซียนไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาค คือ กระแสการต่อต้านสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายตาของคนไทยโดยทั่วไป ความรู้สึกของคนไทยจำนวนไม่น้อยที่มองว่าสหรัฐฯ กำลังสูญเสียสิ่งที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า soft power หรืออำนาจทางด้านวัฒนธรรม และความชอบธรรมในการเป็นผู้นำโลกของสหรัฐฯ ได้ตกต่ำลงอย่างมาก มีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ไม่อยากให้รัฐบาลใกล้ชิดกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะถ้ารัฐบาลถูกมองว่าเป็นลูกไล่สหรัฐฯ ก็จะทำให้เสียทันที ซึ่งก็เคยเกิดมาแล้วในอดีต

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- ASEAN, ASEAN-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism, Bandar Seri Begawan, August 1, 2002. <<http://www.aseanaec.org>>
- _____. Joint Vision Statement On ASEAN – US Enhanced Partnership <<http://www.aseansec.org>>
- _____. Joint Press Statement on Follow-Up to The ASEAN-U.S. Enhanced Partnership November 17, 2006.
- _____. Joint Media Statement of the Consultations between the ASEAN Economics Ministers and the United State Trade Representative (AEM-USTR) Kuala Lumpur, August 25, 2006.
- “ASEAN to implement the ASEAN – U.S. Enhanced Partnership” <<http://www.aseansec.org>>
- Abuza, Z . “Tentacles of Terror: Al Qaeda’s Southeast Asian Network” Contemporary Southeast Asia, 24, 3 (12/2002)
- _____. “Learning by Doing : Al Qaeda’s Allies in Southeast Asia” Current History April 2004 : 171-176.
- Badgley, H.J. “Strategic interests in Myanmar” NBR Analysis 15,1 (3/2004) : 13-27.
- Bhatia, Karan K., U.S. – ASEAN Business Council Annual Dinner, Washington D.C., July 11, 2006.
- Bergsten, C.F. “The New Asian Challenge” Institute of International Economics, 2000 <<http://www.iie.org>>
- _____. “China and Economic Integration in East Asia : Implications for the United States” Policy Brief in International Economics no. PB07-3 (3/2007), Institute for International Economic <<http://www.iie.org>>
- _____. “Toward a Free Trade Area of the Asia Pacific” Policy Briefs in International Economics No. PB07-2 (2/2007) : 1-13.
- Berstein, R. and R.H. Munro “The Coming Conflict with America” Foreign Affairs 76, 2 (1997) : 18-32. 6.

- Bert, W. *The United States, China and Southeast Asian Security*, Palgrave Macmillan: 2003.
- Booth, K. and T. Dunne, eds, *Worlds in Collision*, New York : Palgrave Macmillan, 2002.
- Byman, D. "U.S. Policy Options Toward an Emerging China," *Pacific Review* 12, 3 (1999) : 421-451.
- "Bush predicts 'Pacific century'," *The Nation* February 20, 2002 : 10A.
- "Bush seeks pressure on Burma" *Bangkok Post* November 19, 2006 : 6.
- Catley, B. "The Bush Administration and Changing Geopolitics in the Asia-Pacific Region," *Contemporary Southeast Asia* 23, 1 (April 2001).
- Christoffersen, G. "China and the Asia-Pacific," *Asian Survey*, 36,11 (11/1996)
- Cossa, R. "East Asian Community and the United States" Paper presented at The Japan – U.S. Asia Dialogue "An East Asian Community and the United States" Tokyo Japan June 22, 2006.
- "China's appeal overshadows US", *The Nation*, June 29, 2004 : 6B.
- "China replacing US as world's leading consumer" *Bangkok Post*, March 6, 2005 : 5.
- "China overtakes US as biggest consumer" *Bangkok Post*, February 18, 2005 : B7.
- Dillon, R. "The Shape of Anti-Terrorist Coalitions in Southeast Asia" *The Heritage, Heritage Lecture No.773* (January 17, 2003), <[http:// www.heritage.org](http://www.heritage.org)>
- Donnelly, T. and C.Monaghan. "The Bush Doctrine and the Rise of China" *National Security Outlook AEI Online*, April 30,2007 <[http:// www.aei.com](http://www.aei.com)>
- Economy, E. "China's Rise in Southeast Asia: Implications for Japan and the United States" *Council on Foreign Relations* <<http://www.cfr.org>>
- Gates, Robert M. *International Institute for Strategic Studies : Singapore*, June 1, 2007.
- _____. *International Institute for Strategic Studies : Singapore*, May 31, 2008.

- _____. The Indonesian Council on World Affairs : Jakarta, Indonesia, February 25, 2008.
- _____. “America’s Security Role in the Asia-Pacific”, The 8th IISS Asia Security Summit, Shangri-La Dialogue, Singapore, 30 May 2009.
- Glipin, R. The Challenge of Global Capitalism, Princeton : Princeton University Press.
- Ikenberry, G. J. “America’s Imperial Ambition,” Foreign Affairs, 81, 5 (2002) : 49-55.
- Kaufman, S. “Chinese Military Buildup : a Source of Interest and Concern” USINFO, Bureau of International Information Programs, U.S. Department of State, March 8, 2007.
- Khalizad, Z. et al., The United States and a Rising China, California : Rand Cooperation, (1999) : ch.4.
- Krause, S. “U.S., ASEAN Sign Trade and Investment Framework Agreement” U.S INFO August 25, 2006 Bureau of International Programs, U.S. Department of State. <www.usinfo.state.gov>
- Kohout, J. III “Alternative Grand Strategy Options for the United States,” Comparative Strategy, 14 (1995) : 361-420.
- Kugler, J. “Power Transitions and Alliances in the 21st Century,” Asian Perspective, 25, 3 (2001) : 5-29.
- “KL vows to help wipe out piracy” Bangkok Post, June 7, 2004: 6.
- Lake, A. “From Containment to Enlargement,” Remarks at the Johns Hopkins University School of Advanced International Studies, Sept. 21, 1993.
- Limaye, S.P. “Minding the Gaps : The Bush Administration and U.S.-Southeast Asia Relations” Contemporary Southeast Asia 26, 1(2004) : 73-93.
- Luft, G. and A. Korin. “Terrorism Goes to Sea” Foreign Affairs, 90, 6 (11-12/2004) : 61-70.
- McMahon, R. “The Rise in Bilateral Free Trade Agreements” Council on Foreign Relations, June 13, 2006 <www.cfr.org>
- Mr. X. “The Sources of Soviet Conduct,” Foreign Affairs, (7/ 1947) : 572-582.
- Nathan, J. and R. Ross, The Great Wall and the Empty Fortress, N.Y. : W.W. Norton.

- Negroponte, J. "Annual Threat Assessment of the Director of National Intelligence for the Senate Select Committee on Intelligence", February 2, 2006.
- Nye, J.S. "Does Increasing Democracy Undercut Terrorists?" *Foreign Affairs*, 87, 3 (2003) : 57-68.
- _____. "U.S. Power and Strategy After Iraq" *Foreign Affairs*, 82, 4 (2003) : 60-73.
- Pan, E. "New Focus On U.S. – Southeast Asia Military Ties" *Council on Foreign Relations* <<http://www.cfr.org>>
- Porth, J. S. "U.S. Seeks More Transparency from China on Defense Issues" *USINFO*, Bureau of International Information Programs, U.S. Department of State, February 2, 2007 <<http://www.usinfo.state.gov>>
- Oudraat, C. "The Role of the Security Council" in J. Bouden and T. Weiss (eds.) *Terrorism and the UN Before and After September 11*, Indiana University Press : 158-164.
- Rabasa, A. "Southeast Asia After 9/11: Regional Trends and U.S. Interests" Testimony presented to the Subcommittee on East Asia and the Pacific House of Representatives Committee on International Relations on December 12, 2001., Rand CT - 190 <<http://www.rand.org>>
- Rand Corporation, *US Strategy for a Changing Asia*, California : Rand Corporation, 2001 <<http://www.rand.org>>
- Ravenhill, J. "US Economic Relations with East Asia" in Mark Beeson (ed.) *Bush and Asia : America's evolving relations with East Asia*, London : Routledge, 2006 : 42-63.
- Rice, C. "How to Pursue the National Interest," *Hoover Digest*, 2 (2000) <<http://www.hoover.stanford.edu>>
- Robert, R.S. "China and the Stability of East Asia," in Robert S. Ross, ed., *East Asia in Transition*, Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 1995.
- Rosenthal, J. "Southeast Asia : Archipelago of Afghanistans?" *Orbis* (Summer 2003) : 479-493
- Ross, R.S. "Beijing as a Conservative Power" *Foreign Affairs*, 76, 2 (1997) : 33-43.

- Roy, D. "Rising China and U.S. Interests: Inevitable vs. Contingent Hazards," *Orbis* (winter/ 2003) : 126-137.
- _____. "The 'China Threat' Issue," *Asian Survey* 36, 8 (8/ /1996) : 759-760.
- Rumsfeld, Donald. "The U.S. and Asia's Emerging Security Architecture, Shangri-La Dialogue, U.S. Embassy, Singapore, June 3, 2006.
- Simon, S. W. "Military Relations Restores with Indonesia, While U.S. Passes on the First East Asia Summit" *Comparative Connections*, 2006.
- Soong-Bum Ahn, "China as Number One," *Current History* (09/ 2001).
- Strauss, S.D. *World Conflicts*. Indianapolis: Alpha, 2002.
- Segal, G. "Does China Matter?," *Foreign Affairs*, 78, 5 (10-11/ 1999) : 24-36.
- Tkacik, J. "Hedging Against China" *Heritage Foundation* , April 17, 2006.
- _____. "A Chinese Military Superpower?," *Heritage Foundation*, March 8, 2007.
- _____. "Hedging Against China" *Heritage Foundation*, April 17, 2006.
- "Treasury Will Send Financial Representative to Southeast Asia" *U.S. INFO Bureau of International Programs* , U.S. Department of State<<http://www.usinfo.state.gov>>
- "Thai air patrols over the Straits" *Bangkok Post*, September 14, 2005 : 10.
- "U.S.,ASEAN Sigh Partnership Deal" *AFP* July 28, 2006.
- U.S. Government, *The National Security Strategy for a New Century*. Washington, D.C. : The White House, 1999.
- _____. "Remark by Secretary of State Condoleezza Rice at Sophia University" : Tokyo Japan, March 19, 2005.
- _____. "The United State and Southeast Asia : Developments, Trends, and Policy Choices", *Statement by Deputy Assistant Secretary Eric G. John, Bureau of East Asian and Pacific Affairs Before the House Subcommittee on Asia and the Pacific*, September 21, 2005.

- _____. Assistant Secretary Christopher R. Hill Statement to the Asia and the Pacific Subcommittee of the House International Relations Committee on “East Asia in Transition : Opportunities and Challenges for the United State”, March 8, 2006.
- _____. President Bush Visits National Singapore University, University Cultural Centre Theatre, National Singapore University Singapore, November 16, 2006.
- _____. “President Bush’s Remarks in Bangkok, Thailand : Bush celebrates the 175th anniversary of U.S.-Thailand relations”, August 7, 2008 <www.america.gov>
- _____. The National Security Strategy of the United States of America, September 2002.
- _____. The National Security Strategy of the United States of America, March 2006.
- _____. “Fact Sheet : Enterprise for ASEAN Initiative” October 2002. <www.whitehouse.gov>
- _____. The National Security to Combat Terrorism. February 2003.
- _____. Remarks of the President on the war on Terror_ October 6, 2005. the Ronald Regan Building and International Trade Center, Washington, D.C.
- U. S. Embassy, Bangkok, “Fact Sheet : Major Non-NATO Ally (MNNA) Status for Thailand.” Press Release 043,03 (10/2003).
- U.S. Embassy, Singapore “The U.S. and Asia’s Emerging Security Architecture by U.S. Secretary of Defense Donald Rumsfeld, Shangri-La Dialogue, Singapore, June 3, 2006.
- U.S. Department of Defense, “Annual Report to Congress” Military Power of the People’s Republic of China 2006.
- _____. Annual Report to Congress, Military Power of People’s Republic of China 2007.
- _____. Quadrennial Defense Review Report, February 6, 2006.
- U.S. Department of State “U.S. Outlines Realignment of Military Forces” , August 16, 2004.
- _____. “Bush Announces Largest U.S. Force Restructuring in 50 Years” August 16, 2004.

- “US forces in Asia to be strengthened” The Nation, June 5, 2004 : 4A.
- “US offers free trade pacts to speed up ASEAN reforms” Bangkok Post, October 28, 2002 : 1A.
- “US urged to boost ties with SE Asia” Bangkok Post February 20, 2003: 4.
- “US losing its scientific edge” Bangkok Post, May 4, 2004 : 7.
- Wesley, M., “The dog that didn’t bark : The Bush administration and East Asian regionalism” in Mark Beeson (ed.) Bush and Asia, London Routledge 2006.
- Zagoria, D.S. “The United States and the Asia-Pacific Region in the Post-Cold War Era” in R.S. Ross, (ed)., East Asia in Transition . Armonk, N.Y., M.E. Sharp 1995 : 160-179.
- Zissis, C. “Crafting a U.S. Policy on Asia”, Council on Foreign Relations, April 10, 2007. <<http://www.cfr.org>>
- Zoellick, R. “A Republican Foreign Policy,” Foreign Affairs 79, 1 (1-2/ 2000) : 63-78.

ภาษาไทย

ประภัสสร เทพชาตรี. (2543) *นโยบายต่างประเทศของไทย : จากยุควิกฤตเศรษฐกิจสู่สหัสวรรษใหม่* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

_____. (2544, ธันวาคม, 18). โลกในยุคหลัง-หลังสงครามเย็น?. *กรุงเทพธุรกิจ*.

_____. (2548, เมษายน, 7). รัฐบาล Bush 2: ผลกระทบต่อโลก ต่อเอเชีย และต่อไทย. *ไทยโพสต์*. น. 4.

_____. (2545, กันยายน, 10). 1 ปี เหตุการณ์ 11 กันยายน : ผลกระทบและแนวโน้ม. *มติชนรายวัน*. น. 7.

_____. (2548 มีนาคม, 24). ยุทธศาสตร์สหรัฐต่อเอเชีย *ไทยโพสต์*. น. 4.

_____. (2549, พฤศจิกายน, 24). บุษ ประศาสนโยบายต่อเอเชีย *ไทยโพสต์*. น. 4.

_____. (2551, สิงหาคม, 14). Bush ประกาศนโยบายต่อเอเชียที่กรุงเทพฯ *ไทยโพสต์*. น. 4.

_____. (2543, พฤษภาคม, 25). ยุทธศาสตร์สหรัฐฯ ต่อจีน : ปิดล้อมหรือปฏิสัมพันธ์?. *กรุงเทพธุรกิจ* น. 4.

_____. (2549, มกราคม 13). จีน สหรัฐฯ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ *ไทยโพสต์*. น. 4.

_____. (2549, มิถุนายน, 30-กรกฎาคม, 6). ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐฯ. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. น. 82.

_____. (2550, มีนาคม 9-15). เขตการค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. น. 80.

_____. (2547, พฤษภาคม, 20). ปัญหาการก่อการร้าย. *ไทยโพสต์*. น. 4.